

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконав: студент II курсу, групи 672-2
денної форми навчання
спеціальність 072 «Фінанси, банківська
справа та страхування»
Синюк Олесь Сергійович _____

Керівник:
доцент кафедри фінансів і кредиту
Грешко Роман Ігорович _____

До захисту допущено на засіданні кафедри
протокол № 4 від 28.11.2023 р.

Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ проф. Нікіфоров П.О.

АНОТАЦІЯ

Синюк О.С. Грошово-кредитна політика в Україні та її вплив на діяльність банківських установ. – Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2023.

У магістерській роботі розглянуто та досліджено вплив грошово-кредитної політики на діяльність банків. Проведено узагальнення теоретичних засад грошово-кредитної політики, надано оцінку дієвості інструментів грошово-кредитної політики та їх впливу на діяльність банків. Оптимізовано напрями збільшення грошово-кредитної політики в контексті забезпечення стабільності банківської системи на прикладі АТ КБ «Глобус».

Ключові слова: гроші, кредит, політика, грошово-кредитна, банк.

ANNOTATION

Sinyuk O. Assessment of the influence of monetary policy on the activity of banks. - Manuscript. Qualification work for obtaining the second (master's) level of higher education in specialty 072 «Finance, banking and insurance». Yuri Fedkovich Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2023.

The influence of monetary policy on the activity of banks was considered and investigated in the master's work. A generalization of the theoretical foundations of monetary policy was carried out, an assessment of the effectiveness of monetary policy instruments and their impact on the activity of banks was provided. The directions for increasing the monetary policy in the context of ensuring the stability of the banking system were optimized using the example of JSC CB "Globus".

Keywords: money, credit, politics, monetary, bank.

У кваліфікаційній роботі підсумовано особисті дослідження. Запозичені тексти наукових досліджень, ідеї та результати інших авторів містять посилання на належне джерело.

_____ О.С. Синюк

(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ	8
1.1. Поняття грошово-кредитної політики та її роль в економічному розвитку країни	8
1.2. Основні інструменти грошово-кредитної політики	15
1.3. Вплив грошово-кредитної політики на діяльність банків	22
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	29
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ДІЄВОСТІ ІНСТРУМЕНТІВ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	31
2.1. Характеристика основних тенденцій грошово-кредитної політики в Україні	31
2.2. Вплив грошово-кредитної політики на фінансові показники банку АТ КБ «Глобус».....	42
2.3. Оцінка ризиків та можливостей для АТ КБ «Глобус» при зміні грошово кредитної політики	52
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	64
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ	66
3.1. Шляхи ефективного використання інструментарію грошово-кредитної політики в Україні для забезпечення стабільного функціонування банківської системи	66
3.2. Оптимізація діяльності АТ КБ «Глобус» під впливом грошово-кредитної політики	72
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	79
ВИСНОВКИ	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	84
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Війна в ХХІ столітті... Чи думали наші діди та прадіди, що колись «дружній народ», «брати» так підступно прийдуть на нашу українську землю з війною, масовим кровопролиттям, знущаннями та смертю. Так, це наше сьогодні, наша реальність в яку важко б було повірити, якби вона не існувала зараз, а точніше, другий тяжкий рік. Та попри все, вистоїмо та відбудуємо щасливу і омріяну країну для наших дітей, внуків та правнуків.

Отож, в таких складних умовах перебуває зараз економіка та фінанси нашої незалежної України. На сьогодні, гостро постала проблема вдосконалення грошово-кредитної та валютно-курсової політики на діяльність банків. Значимість цієї проблеми є *актуальною темою* для розгляду та наукового і практичного розвитку фінансової системи банків та держави.

Ступінь розробки проблематики дослідження. Огляд праць. Забчук Галина Михайлівна вивчала та аналізувала фактори, які впливають на ефективність грошово-кредитної політики. Обґрунтував у своїх працях доцільність використання правила Тейлора для посилення результативності вітчизняної грошово-кредитної політики та довів доречність комбінування плаваючого валютного курсу, застосування відсоткової ставки, грошово-кредитних агрегатів. Доктор економічних наук, професор. Михайло Іванович Савлук вніс вагомий внесок в розвиток банківської сфери. Працював над теоретичними засадами та механізмами забезпечення стабільності грошей, розбудовував грошово-банківську систему України, займався проблемами грошово-кредитного регулювання національної економіки. В.І. Міщенко та І.М. Льон у своїх дослідженнях дійшли висновку, що необхідною умовою економічного підвищення є стабільність макроекономіки, банківського сектору, непохитність інфляції та раціональність держбюджету.

Щодо іноземних вчених, американський економіст П. Кругман створив свою модель пастки ліквідності, яка спрогнозувала низьку інфляцію та

невисокий процес відновлення. Розкритикував політику зменшення податків для заможного населення. Як наслідки — дефіцит бюджету в час зростання. М. Фрідман вивчав таргетування інфляції, удосконалив забезпечення стійкості грошової одиниці. Наукові праці Дж. Кейнса засновувались на антициклічному регулюванні. Вчений активно розробляв методику боротьби з економічними кризами та безробіттям у суспільстві.

Мета дослідження визначити особливості впливу грошово-кредитної політики на діяльність банків та національного економічного розвитку країни. Захист економічних інтересів від зовнішніх та внутрішніх ризиків та небезпек. Здатність грошово-кредитної політики утримувати та відновлювати економічний рівень виробництва у період війни.

Основними завданнями дослідження кваліфікаційної роботи є:

- поняття грошово-кредитної політики та її роль в економічному розвитку країни;
- основні інструменти грошово-кредитної політики;
- вплив грошово-кредитної політики на діяльність банків;
- характеристика основних тенденцій грошово-кредитної політики в Україні;
- взаємозв'язок між грошово-кредитною політикою та фінансовими показниками банку АТ КБ «Глобус»;
- аналіз змін у діяльності АТ КБ «Глобус» при зміні ключових параметрів грошово-кредитної політики;
- оцінка ризиків та можливостей для АТ КБ «Глобус» при зміні грошово-кредитної політики;
- шляхи ефективного використання інструментарію грошово-кредитної політики в Україні для забезпечення стабільного функціонування банківської системи;
- оптимізація діяльності АТ КБ «Глобус» під впливом грошово-кредитної політики.

Об'єктом дослідження магістерської роботи є вплив грошово-кредитної політики на діяльність банків.

Предмет дослідження – опрацювання впливу грошово-кредитної політики на діяльність українських банків та економічної безпеки країни в цілому. Реагування та аналіз поточного стану грошово-кредитної політики практично у режимі реального часу, які впливають на ускладнення та забезпечення економічної безпеки та фінансової кризи.

Методологічна база складається з досліджень провідних науковців, як світових, так і вітчизняних, які вивчали поняття грошово-кредитної політики, проблеми кредитного регулювання, соціально-економічного розвитку держави, економічної безпеки. Серед багатьох вчених, виділимо М.І. Савлука, О.В. Дзюблюка, Г.М. Забчук, В.В. Коровій, М.Ф. Пуховкіну, О.П. Власюка, В.І. Міщенко, І.М. Льона та А.О. Данилишина. З іноземних науковців, питання грошово-кредитної політики досліджували у своїх працях М. Фрідман, Дж. Кейнс, Р. Абделала, П. Кругман.

Протягом останніх тяжких років, років коронавірусу, війни, грошово-кредитна політика зазнає значних змін, виникає безліч механізмів та питань, які постійно змінюються та потребують подальшого дослідження та удосконалення в процесі економічних трансформацій. Постають питання щодо ефективного вдосконалення грошово-кредитної політики, виникають фактори, які необхідно весь час вивчати, опрацьовувати та визначати основні задачі і принципи для результативного економічного існування. Постійно потрібно моніторити стан кредитного ринку, виводити чіткий механізм грошово-кредитного регулювання, підсумовувати сукупний попит та контролювати діяльність комерційних банків.

Інформаційна база складається з аналітичних та статистичних даних, звітності, відомостей соціологічних досліджень, які були опрацьовані та частково використані в процесі написання роботи для виконання поставлених вимог та задач.

Наукова новизна: охарактеризовано можливість методичного інструментарію удосконалення реалізації грошово-кредитної політики, проаналізовано основні фактори впливу на монетарну політику, обґрунтовано ефективність грошово-кредитної політики в сучасних, нестабільних, військових умовах. Систематизовано перелік інструментів грошово-кредитної політики центробанку. Застосовано та запропоновано нестандартні інструменти кількісного та кредитного послаблення на економічну діяльність банків.

Апробація та практичне значення результатів дослідження. Зведено та систематизовано перелік інструментів грошово-кредитної політики центрального банку, проведено вдосконалення відповідних процесів грошово-кредитної політики. Застосовано та впроваджено в магістерську роботу фінансових документів АТ КБ «Глобус», за матеріалами яких була написана дана робота.

Рекомендації до виконання магістерської роботи будуть впроваджені керівниками або відповідними менеджерами.

Структура та обсяг роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел (58 найменувань). Повний обсяг роботи становить 91 сторінка. Матеріали випускної кваліфікаційної роботи містять 13 таблиць, 4 рисунка.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ

1.1. Поняття грошово-кредитної політики та її роль в економічному розвитку країни

Грошово-кредитна політика (ГКП) — це поєднання економічних напрямків у галузі грошового-кредитного обігу для налагодження грошового ринку.

Грошово-кредитна політика є складовою фінансової політики, яка впливає на макроекономічні показники та економічний розвиток держави [1, с. 1].

Базовою складовою фінансово-економічної політики держави є грошово-кредитна політика. ГКП повинна забезпечувати нашу національну економіку грошовими одиницями у потрібній кількості, сприяти підсиленню ефективного кругообігу готівки та заохочувати у приєднанні капіталу економічних учасників банківської сфери.

Внутрішнє законодавство кожної країни створює свою грошову систему. Питання грошової системи є національним питанням кожна держави.

Грошовий обіг повинен бути раціонально сформований, мати незалежність та вміти протистояти зовнішнім ознакам, які можуть заважати та перешкоджати інтересам національної економіки.

Нинішній розвиток економіки України перебуває в надзвичайно складних умовах у зв'язку з військовим вторгненням російської федерації на нашу територію 24.02.2022 року.

Другий рік війни значно дестабілізує економічну систему України. Стійкість української банківської система вражає, але все ж таки існують виклики пов'язані з грошово-кредитним регулюванням, інфляційним та девальваційним тиском. У зв'язку з різким падінням ВВП та ослабленням валютних резервів ГКП займає значне місце для ефективної боротьби із отриманими наслідками.

Сьогодні потребує ефективного впровадження державних механізмів для врегулювання грошового обігу, розроблення та впровадження результативних норм та засад для якісного переходу грошово-кредитної політики на фактичні економічні показники розвитку України.

Необхідно створити тісний взаємозв'язок між грошово-кредитною, фінансовою та економічною сферами задля найбільш дієвої системи пристосування грошово-кредитної та монетарної політики в галузь грошового потоку, котрий відповідним чином, вплине на кожен індивідуальний суб'єкт та економіко-правову діяльність.

Аналізуючи зміни в грошово-кредитній політиці з самого початку повномасштабної війни, бачимо перехід від переважної політики інфляційного таргетування до легкого позитивного переходу на пряме фінансування бюджетної нестачі. Збільшення дефіциту бюджету, котрий дофінансовують внаслідок закупівлі ОВДП з боку НБУ, та примусова емісія, як наслідок падіння ВВП призводять до посилення інфляції та девальваційних процесів. За рахунок міжнародних кредитних і грантових коштів стримується девальвація національної валюти. Така ситуація запобігає втраті валютних резервів НБУ та підтримує курс, здійснює додаткову емісію.

Економічний інтерес у монетарній політиці повинен забезпечувати вільне виконання економічно-фінансових функцій грошей та кредиту. Це необхідна умова до масового доступу кредитних ресурсів як для бізнесу так і для громадян. Гроші повинні мати можливість задовольняти потреби в обміні товарами та послугами, заощадливо використовуватись, інвестуватись та брати участь у міжнародній торгівлі.

Базовою частиною фінансової політики держави є грошово-кредитна політика. Вона ґрунтується на сталому забезпеченні грошових коштів у потрібній кількості для ефективного кругообігу готівки, вигідному приєднанні економічних суб'єктів до плідної співпраці з банківською сферою, результативне просування кредитних ресурсів на загальні потреби непохитного поступового розвитку економічної сфери. ГКП вважається взаємопов'язаним комплексом об'єднаних цілей, методик та заходів, які направлені на врегулювання стабільності фінансово-економічного ринку та є контрольовані державою та відповідними державними інституціями.

Тріумфальне грошово-кредитне налагодження ринкової економіки допустиме тільки за присутності в державі підходящої інституційної основи. Одними з головних складників її є система банківського контролю та грошовий ринок.

Національна економіка України має важливий фінансово-економічний інтерес у монетарній галузі для забезпечення безперешкодного здійснення економічних функцій грошей та кредиту. Це полягає у можливості вільного доступу до кредитних ресурсів бізнесу та простим громадянам, наданні перспектив грошам забезпечувати обмін товарами та послугами, накопичувати заощадження, вкладати інвестиції та проводити міжнародну торгівлю.

Вагоме значення на вплив грошово-кредитної політики має кредитоспроможність підприємств реальної групи. Економічний цикл порушується внаслідок дисбалансу економіки, утворюються диспропорції між реальним сектором економіки та фінансовим сектором, порушується темп та стійкість економічного зростання. Стабільне економічне зростання неможливо досягнути без забезпечення фактичного сектору економіки фінансовими ресурсами. Отож, важливим впливом на економіку країни є адекватна оцінка впливу такого фактору та розробка ефективних методів грошово-кредитного впливу.

Грошово-кредитна політика взаємопов'язана з реальною економікою на рівні цілей грошово-кредитної політики. Але, одночасне досягнення таких цілей суперечить діям монетарної політики.

Для України обґрунтування та обрання найкращих заходів державної політики є технічно нелегким процесом. Політичні рішення для вирішення стратегічних цілей часто є багатоваріантними. Вони залежать від забезпечення цінової стабільності, непохитного обмінного курсу, економічного зростання та високому рівню зайнятості.

Грошово-кредитна політика вимагає гармонізації її основних складових — управління пропозицією грошей та валютно-курсової політики. У різних державах ці напрямки можуть зосереджуватись в одній інституції, наприклад НБУ (подібним чином Європейський Центральний Банк (ЄЦБ) є агентом держав-членів ЄС у здійсненні як керування пропозицією грошей, так і валютно-курсової політики у зоні євро). Натомість, США наділяють функцією головного агента керування грошовою масою Федеральну резервну систему (ФРС), а за валютно-курсову політику несе відповідальність Міністерство фінансів. Згідно ст.99 Конституції України, забезпечення стабільності грошової одиниці є основною функцією НБУ [5, с.32]. Закон про банки і банківську діяльність у ст.8 визначає, що НБУ є центральним банком України, який проводить єдину державну політику в сфері грошового обігу, кредиту та забезпечення стабільності національної грошової одиниці [6, с.45].

Грошово-кредитну політику поєднують разом з регулюванням грошового обігу на пропозицію грошей та на попит на гроші. Тобто так розкривається її механізм спрямованого впливу. Хоча він ще не повністю досліджений та весь час удосконалюється, але й не може бути витісненим з галузі ГКП. У країнах з перехідною економікою, яким характерний не сильно розвинений попит на гроші та виникає постійна потреба в спрямованій допомозі, такий механізм застосовують дуже широко.

Багато вчених у своїх наукових працях трактували різні значення грошово-кредитної політики. Одні визначали напрями монетарної політики

надто обмежено. Для них грошово-кредитна політика визначалась, як урядова політика та мала неабиякий вплив на чисельність коштів в обороті. Інша ланка вчених, навпаки, характеризувала її значно ширше. Вони окреслювали грошово-кредитну політику як частинку економічної політики держави та владних органів. При обмеженому методі визначенні даної політики механізм лімітується лише впливом на чисельність грошей, це призводить до зменшення продуктивних можливостей. Другий випадок не має визначення своєрідного характеру монетарної політики, йому притаманна відсутня різниця між іншими секторами економічної політики та несхожий на інших метод дії на економічні явища.

Найуживанішим значенням грошово-кредитної політики є регулятивний комплекс дій та заходів, які втілюються самим центральним банком чи за його залученості та виконуються через різнонаправленість грошового ринку, включно з валютним ринком. Використовуючи такий підхід, монетарна політика набуває легко зрозумілих, економічно зумовлених значень, цілісної внутрішньо-інституційної основи, яка обіймає весь грошовий ринок та всю банківську економічну систему. При такому обґрунтуванні, грошово-кредитна політика виступає скомпонованим регулятивним механізмом зі своїми встановленими цілями, визначеними інструментами та відповідною роллю в економічній системі держави. Такого визначення в кваліфікаційній роботі ми й будемо дотримуватись.

Сутність назви грошово-кредитної політики полягає в традиційному застосуванні двох рушійних сил, які центральні банки використовували у своїх регулятивних практиках. А саме:

- застосування емісійного механізму для врегулювання грошової маси;
- використання кредитного механізму для регулювання пропозиції грошових коштів.

При постійному розвитку суспільства, непередбачуваних ситуаціях в світі (COVID-19, військове вторгнення Російської Федерації на нашу українську землю), сучасній реальності, виокремлений ще один впливовий

чинник на грошову масу — валютний механізм. Він впроваджується через валютну та курсову політику. Грошово-кредитна політика має ще назва «монетарна політика». Ця назва більш широко використовується в зарубіжних країнах.

Національний банк України є ключовим суб'єктом грошово-кредитної політики в державі. Також є уповноважені органи, які виступають суб'єктами та впливають на створення, вдосконалення та сприяють економічному та соціальному розвитку грошово-кредитних умов. До них відносяться: уряд країни; міністерство фінансів; міністерство економіки; Верховна Рада; комерційні банки.

Головні макроекономічні показники формуються законодавчою та виконавчою владою і визначають цілі ГКП. Це і обсяг бюджетного дефіциту, і розмір ВВП, і рівень зайнятості населення, і платіжоспроможний та торговельний баланси. Виділяють такі об'єкти грошово-кредитної політики: швидкість руху грошей, пропозиція (маса) коштів, процентна ставка, валютний курс, інфляція та ін.

Позитивний приклад суттєвого впливу на економіку держави грошово-кредитної політики відслідковується у деяких розвинених країнах. Він полягає в нестандартній монетарній політиці, тобто в сплетінні кількісного та кредитного пом'якшення. Задля кредитно-грошового регулювання НБУ спочатку спрямовував свої дії на посилення банківського кредитування, а з переломного 2014 року — на накопичення облігацій та залученні довгострокових кредитів, банківського фінансування та банківської ліквідності.

В Україні досить гостро стоїть питання доларизації. Сутність доларизації полягає у зберіганні активів суб'єктами у більш стійкій, чим наша національна гривня, іноземній валюті. Низький рівень довіри населення до гривні, девальвація національної одиниці, інфляція, недосконалість законодавчої та нормативної бази виступають основними причинами доларизації, більш стійкого та надійного накопичення заощаджень. Зберігання

активів у іноземній валюті залежить від економічних коливань, коливань валютного ринку та зовнішніх впливів.

Центральний банк повинен мати чітко продумані та спеціально розроблені методи та інструменти і беззаперечно дотримуватись поставлених цілей. При виконанні інших цілей необхідно обрати інший інституційний підхід та інструменти. Одночасне застосування цілей, що не перетинаються, а спрямовані на інший результат, не підтверджує кращий кінцевий результат, а навпаки може призвести до значного дисбалансу, погіршення грошово-кредитного регулювання.

Висновок. У сучасних жорстких умовах військового нападу, непередбачуваної російської агресії на нашу неньку Україну стало зрозумілим, що не тільки потрібно відвойовувати свої землі, а й намагатись утримати Україну на економічно-розвиненому рівні, сприяти фінансовій безпеці та можливій стабільності. Значних перебоїв зазнала економіка нашої країни в торгівлі, логістиці, національному виробництві, банківська система втрачає довіру, значно зростає державний борг та відбувається девольвація національної валюти. Грошово-кредитна політика направлена на втримання фінансової безпеки та налагодженні грошового та кредитного ринків, забезпеченні економіки України достатньою кількістю грошей, сприяти функціональному обігу кредитних та валютних коштів. Фінансова система, структурні зміни на банківському ринку напряду залежать від грошово-кредитного регулювання, ефективно проведеної грошово-кредитної політики.

Особливих вимог вимагає проведення раціональної ГКП у сучасних реаліях воєнного стану. Втримати баланс в економічному розвитку країни, забезпечити національну економіку достатньою кількістю обігових коштів, залучати суб'єкти господарської діяльності до банківської сфери, регулювати валютний курс, процентну ставку, бюджетний дефіцит, стримувати інфляцію, контролювати ВВП, зайнятість населення все це покладається на грошово-кредитну політику нашої країни.

Ось тому, сутність та поняття грошово-кредитної політики, а також її роль в економічному розвитку країни, у створенні національної фінансової безпеки в військових умовах має особливе значення і є досить актуальним на сьогоднішній день.

1.2 Основні інструменти грошово-кредитної політики

Під інструментами грошово-кредитної політики розуміють, направлені методи, прийоми та заходи, якими керує, видає розпорядження та контролює центробанк і які є цільовими орієнтирами грошово-кредитної політики. Інструментарій ГКП формує рівень удосконалення фінансової та кредитної систем та їх інфраструктурних частин.

Застосовуючи інструменти грошово-кредитної політики, центробанк набуває впливу на контроль та організацію процесів економічної системи грошового сектору, зовнішньому та реальному секторах. Саме в цьому визначається особливість інструментів ГКП.

Основні інструменти грошово-кредитної політики класифікують за певними ознаками:

- за об'єктом впливу;
- за формою впливу на грошовий ринок;
- за характером параметрів;
- за термінами впливу, періодичністю використання.

Розглянемо більш детально інструменти грошово-кредитної політики, так як кожна з них має ще розгалуження.

Інструменти грошово-кредитної політики за об'єктами впливу поділяються на кредитну експансію (стимулювання кредитної емісії) та кредитну рестрикцію (обмеження кредитної емісії).

Кредитну експансію банки проводять для покращення виробництва і пожвавлення кон'юктури ринку.

Кредитну рестрикцію застосовують для кон'юктури в період економічних підйомів, щоб не було «перегрівання» кон'юктури.

За формою впливу на грошовий ринок інструменти грошово-кредитного налагодження розподіляють на адміністративні та ринкові.

Під адміністративними інструментами регулювання визнають прямі інструменти, які мають форму обмежень, розпоряджень, директив, інструкцій. Вони входять до центрального банку і впливають на лімітування кредитного інституту, обмежують ціни (процентні ставки) чи обсяги кредитів. Прикладом інструментів прямої дії є «кредитні стелі» встановлені центральним банком для комерційних банків. Кредитні стелі, тобто обмеження на граничні суми кредитування, на обсяг кредитних вкладень. Цей інструмент застосовують для стримування надмірної кредитної експансії.

Адміністративні інструменти грошово-кредитної політики мають короткострокове відображення. Їх використовують країни, що розвиваються, тоді як ринкові операції не дають результатів.

Ринкові інструменти відносяться до непрямих опосередкованих дій. Вони впливають на грошово-кредитну сферу встановленими умовами на ринку капіталів та грошовому ринку. Ринкові інструменти використовують центральні банки при проведенні операцій за ринковими цінами і на добросовісних засадах. При проведенні купівлі-продажі з цінними паперами на доступному ринку центральний банк виставляє певні вимоги до всіх учасників операцій та до цінних паперів. Порядок проведення кредитних тендерів, визначення форм і методів рефінансування напрямку залежить від центрального банку.

Якщо порівнювати інструменти ринкові та адміністративні, то слід зазначити, що ринкові більш гнучкі і більш притаманні ринковій економіці. Та наслідки застосування інструментів опосередкованої дії цілком відповідні обраній меті.

Ринкові інструменти розгалужуються на нормативні та коригувальні. Нормативними інструментами називають інструменти, що встановлюються

центральним банком для комерційних банків та містять обов'язкові норми резервів та нормативів. Вони повинні дотримуватися капітальної бази банків, ліквідності та можливих ризиків в діяльності обраних банків. Нормативні інструменти є обов'язковими до виконання, їх ще називають інструментами прямої дії. Інструменти, використання яких призводить до зміни обсягів банківських резервів та ціни грошей, називаються коригувальними інструментами та належать до діяльності на відкритому ринку.

До ринкових інструментів також можна віднести політику обов'язкових резервів, облікову політику центрального банку та політику операцій на відкритому ринку.

Політика обов'язкових резервів Нацбанком застосовується як метод антиінфляційної політики. Зазначимо, що обраний інструмент проявляється важелем непрямої дії на грошово-кредитну політику. Характерним для Національного банку України, на початковому етапі свого існування, була відсутність направляючого впливу на процентну політику. Політика обов'язкових резервів виступала як головний важіль монетарної політики. Країни з досить розвиненою ринковою економікою поступово відходять від політики обов'язкових резервів, відповідно норми цих резервів постійно зменшуються, доходючи до нуля. Існують і такі країни, які усунули даний інструмент з ГКП – це Нова Зеландія, Данія, Бельгія.

На ефективну дієвість грошово-кредитної політики повинні впливати механізми дисконтного регулювання. Мова йде про механізм облікової ставки, котрий на даний час не виконує регулятивної функції в нашій державі. Зависокі процентні ставки (кредитні ресурси) призводять до непропорційного приросту внутрішнього кредиту та на непродуктивний поділ між макро- та мікро- економічними суб'єктами. Як результат — грошова нестабільність викликана інфляцією.

Одним з найгнучкіших інструментів грошово-кредитного ринку є політика відкритого ринку. Політику відкритого ринку використовує Національний банк України для можливості впливати на запасну базу

комерційних банків. Тобто, національний банк методом купівлі-продажу, залучає цінні папери на відкритому ринку.

Вторинний ринок цінних паперів у нашій країні майже відсутній. Операційні закупівлі на відкритому ринку є незначні і не можуть порівнюватись з обсягами міжбанківських кредитів.

Кількісні і якісні показники грошово-кредитного регулювання виділяють за характером параметрів. Кількісні показники впливають на грошовий обіг в цілому, тому що вони мають вагомий вплив на кредитні перспективи банків. Якісні інструменти асоціюються з високоякісним прямим регулюванням параметра ринку. Наприклад, вартість банківських кредитів.

Довгострокові та короткострокові інструменти грошово-кредитної політики притаманні класифікації за термінами впливу. До довгострокових інструментів відносяться інструменти, які реалізуються понад 1 рік. Короткострокові механізми виконуються в найближчий період часу та в перспективних цілях грошово-кредитної політики.

Також можна виділити й інші методи регулювання, зокрема, встановлені кредитні обмеження, лімітовані процентні ставки по депозитах і кредитах комерційних банків, портфельні обмеження.

Широкий вибір інструментів грошово-кредитної політики застосовується банками залежно від напрямку економічної політики держави, розвинутого рівня грошового ринку, економічної відкритості, своєрідністю національної банківської системи, встановлених традицій та реальних подій.

В слаборозвинутих країнах, країнах, що розвиваються центральні банки обирають депозитні операції. Банк розміщує та імітує серед комерційних банків свої депозитні вклади для збільшення балансу між попитом та пропозицією в різних категоріях грошового ринку.

Національний банк України використовує сучасні методи інструментів грошово-кредитної політики: операційну ціль монетарної політики; облікову ставку; коридор процентних ставок за інструментами постійного доступу;

інтервенції на валютному ринку та інші інструменти: обов'язкові резерви, операції РЕПО, купівлю-продаж державних цінних паперів, операції своп.

Операційна ціль монетарної політики Національного банку України полягає в утриманні міжбанківських ставок на придатному до ключової ставки рівні, використовуючи, коридор процентних ставок за інструментами постійного доступу.

Індикатором рівня міжбанківських процентних ставок у національній валюті для підтримки цілей процентної політики виступає Український індекс міжбанківських ставок овернайт (UONIA).

Облікова ставка – це основний інструмент монетарної політики. Облікова ставка виступає ключовою ставкою процентної політики Національного банку. За обліковою ставкою проводять операції, які найвпливовіше відображаються на вартість коштів на міжбанківському ринку. Такі операції дозволяють стримувати ринкові ставки на наблизеному до облікової ставки рівні, тобто безпосередньо виконувати операційну ціль Національного банку України.

Правління Національного банку ухвалило рішення знизити облікову ставку з 25% до 22% із 28 липня 2023 року. Стрімке сповільнення інфляції та стійка ситуація на валютному ринку уможливають початок циклу зниження облікової ставки.

Головною операцією Національного банку є проведення тендерів з розміщенням депозитних сертифікатів терміном до 14 днів. Раз на тиждень щоп'ятниці проводять основні операції.

Коридор процентних ставок за інструментами постійного доступу. Інструменти постійного доступу – це надання Національним банком можливості для банків отримати кредити овернайт або придбати депозитні сертифікати овернайт. Банки України мають щоденний безперешкодний доступ до цих інструментів монетарної політики.

Процентні ставки за інструментами постійного доступу формують коридор процентних ставок Національного банку: облікова ставка плюс 2 в.п.

– для кредитів рефінансування, облікова ставка мінус 4 в.п. – для депозитних сертифікатів овернайт. Цей коридор обмежує коливання процентних ставок навколо облікової ставки. За нормального функціонування банківської системи банки не мають економічного сенсу проводити операції на міжбанківському ринку поза межами коридору. Зобразимо коридор процентних ставок на Національному банку України на рис 1.1.

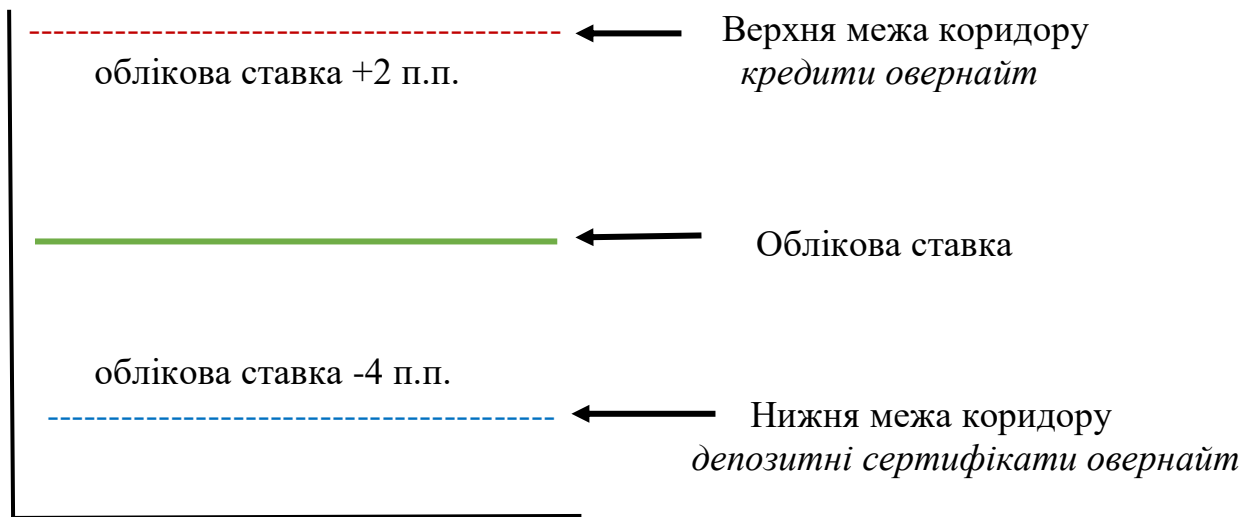

Рис. 1.1. Коридор процентних ставок Національного банку [2, с. 3].

Допоміжним інструментом Національного банку є інтервенції на валютному ринку. Їх основна мета — накопичення міжнародних резервів; вирівнювання надмірних коливань обмінного курсу; підтримка трансмісії облікової ставки.

Валютні інтервенції не направлені на визнання завчасно встановленого валютного курсу, тому що Національний банк використовує режим плаваючого обмінного курсу.

В умовах устрою інфляційного таргетування властивості проходження валютних інтервенцій наперед сплановані стратегією валютних інтервенцій Національного банку України.

Основними важливими показниками грошово-кредитної політики є ціль з інфляції $5\% \pm 1\text{в.п.}$; споживча інфляція $11,3\%$ та облікова ставка $22,0\%$.

Національний банк застосовує і допоміжні інструменти для досягнення своїх цілей: обов'язкові резерви, операції РЕПО, купівля-продаж державних цінних паперів, операції своп.

Таблиця 1.1.

Класифікація сучасної системи інструментів грошово-кредитної політики
НБУ

№ з/п	Назва інструментів	Основна мета, ціль	Характеристика інструментів
1	2	3	4
1	Операційна ціль монетарної політики Національного банку	Притримання ставок у національній валюті на наближеному рівні до головної ставки, використовуючи коридор процентних ставок за інструментами постійного доступу	Індикатором рівня гривневих міжбанківських процентних ставок є Український індекс міжбанківських ставок овернайт (UONIA).
2	Облікова ставка - ключова ставка процентної політики Нац банку	Проведення найбільш впливовіших операцій на вартість коштів на міжбанківському ринку; виконання операційної цілі Нац банку.	Проведення тендерів по розміщенню депозитних сертифікатів терміном до 14 днів. Розклад проведення основних операції раз на тиждень щоп'ятниці.
3	Коридор процентних ставок за інструментами постійного доступу	Надання Національним банком шансу для банків в отриманні кредитів овернайт або придбання депозитних сертифікатів овернайт.	Формування коридору процентних ставок Національного банку: облікова ставка плюс 2 в.п. – для кредитів рефінансування, облікова ставка мінус 4 в.п. – для депозитних сертифікатів овернайт.
4	Інтервенції на валютному ринку	Накопичення міжнародних резервів; згладжування надмірних коливань обмінного курсу; підтримка трансмісії облікової ставки.	Виступають допоміжними інструментами Національного банку.
5	Інші інструменти	Залучення інших інструментів для отримання поставлених цілей	Перелік інших інструментів: обов'язкові резерви; операції РЕПО; купівля та продаж державних цінних паперів; операції своп.
6	Тендери з підтримання ліквідності	Проведення кількісного (процентного) тендера для підтримки ліквідності банків; надання кроткострокових та довгострокових кредитів.	Графік проведення тендерів з підтримання ліквідності банків проходять в основному щоквартально, але можуть бути проведені позачергово.

Джерело: складено на основі [2, с. 2, 4, 6, 8].

До таблиці 1.1. систематизовано перелік основних інструментів грошово-кредитної політики центробанку, які розглядалися нами в другому питанні магістерської роботи.

Висновок. Отже, на дієвість та результативність інструментів грошово-кредитної політики впливають перелічені нижче фактори:

- гнучкість інструментів регулювання, здатність маневрувати при використанні обраного чи іншого інструменту;
- зворотна дія інструменту, тобто перспектива проведення оберненої операції (операції «прямого» та «зворотного» репо);
- доцільність одержаних результатів запланованим цілям;
- швидкість дії.

Щоб додатково збалансувати грошову масу, крім використання основних інструментів та напрямів, потрібно контролювати та регулювати рух внутрішніх трансформаційних процесів, які здійснюються на грошово-кредитному ринку. Не потрібно відкидати і зовнішні чинники, властивості стагфляційної кризи, наявний рух інфляційних процесів і своєрідність сформованої системи грошово-кредитного регулювання в Україні.

1.3 Вплив грошово-кредитної політики на діяльність банків

Другий рік повномасштабної війни значно підриває економіку України. Завдяки значній і ритмічній міжнародно-фінансовій підтримці перекривається дефіцит торгівлі товарами та послугами, поступово нарощуються міжнародні резерви. Наша енергосистема витримала, вистояла в ці нелегкі часи, тож економічна активність розворушилась.

Згідно статистичних даних, економіка України поступово зростатиме, зменшуватиметься інфляція, а валютний ринок триматиме стабільний показник.

Наразі українські банки безперервно надають свої послуги, втримують операційну ефективність, прибутковість, поступово нарощують капітал та утримують роботу мережі. Вистражданий запас стійкості допомагає фінансовій стабільності, підсилює витримку банків до можливих викликів війни і дає надію на повноцінне відновлення надання кредитів.

Не дивлячись на низькі обсяги виробництва, фінансово-операційні показники бізнесу значно покращуються. Потреби в кредитних коштах можна назвати середніми. Відновлюється ринок праці, а разом з ним і достатки населення. Це призводить до збільшення попиту населення на видання банками кредитів. Наразі переважають карткові кредити.

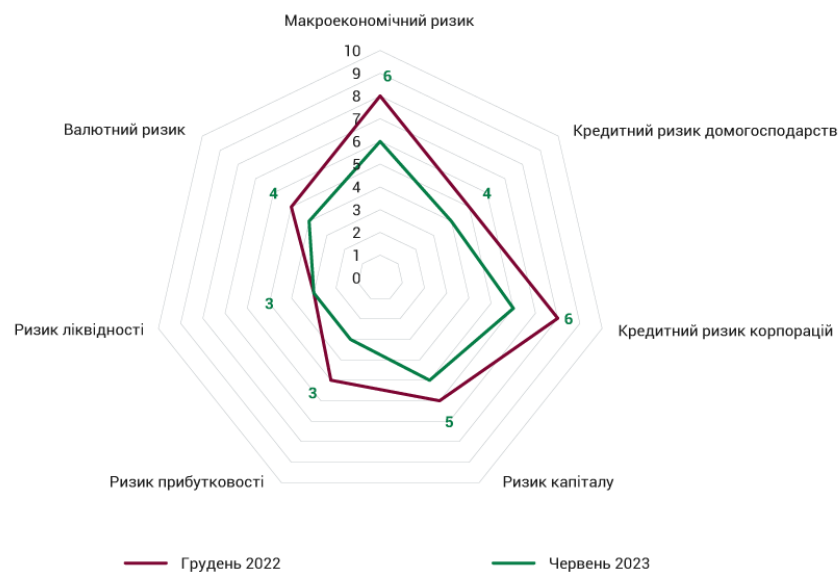

Рис. 1.2. Карта ризиків фінансового сектору

На рис. 1.3. зображена порівняльна карта ризиків фінансового сектору за грудень 2022 та червень 2023 років [2, с. 4]. На ній видно, що всі показники, а саме макроекономічний ризик, кредитний ризик домогосподарств, кредитний ризик корпорацій, ризик капіталу, ризик прибутковості, ризик ліквідності та валютний ризик значно знизились за сім місяців порівняння. Найбільшого

зниження зазнали макроекономічний та кредитний ризик корпорацій, аж на 2 поділки, на півтори поділки зменшився ризик капіталу та на одну поділку зменшились кредитний ринок домогосподарств та валютний ринок. Ризики ліквідності та прибутковості знизились менше за інших і зосередились на пів поділці.

Банки звітують, що обсяги коштів населення на сьогодні стабільні, а частина строкових коштів почала збільшуватись. Бізнес поступово відновлюється, а отже, і збільшується наплив коштів від бізнесу. Кредитне рефінансування та зовнішні позики банків скорочуються до мінімуму.

Головною уповноваженою державною інституцією в Україні є Національний Банк України. НБУ розробляє та проводить грошово-кредитну політику згідно зі Конституцією України. Рада НБУ кожного року розробляє, затверджує основні засади грошово-кредитної політики та контролює їх проведення. Апарат Національного Банку реалізовує завдання грошово-кредитної політики.

Грошово-кредитна політика є важливим і складним механізмом економічного регулювання та ставить низку вимог до розвитку, функціонування банківської системи та її інфраструктури. Розглянемо основні вимоги ГКП до банківської системи:

- побудова дворівневої банківської системи, надання одному з банків статусу «центрального» з монопольним правом емісії грошей;
- центральний банк — незалежний банк (самостійно проводить монетарну політику) від дії державних виконавчих та законодавчих органів та їх влади;
- присвоєння центральному банку статусу резервної банківської системи на законодавчому рівні; надання йому повноважень керувати резервними фондами інших банків іншого рівня;
- надання центробанку статусу кредитора останньої інстанції для банків нижчого ступеня та статусу фінансового агента уряду;

- сприяння розвитку мережі банків другого рівня, гарантування потреби економічних суб'єктів на позикові гроші;
- створення розпорядку державного нагляду за роботою банків нижчого рівня, контролювання межі їх поведінки встановленої грошово-кредитною політикою центрального банку;
- здобуття фінансової стабільності окремого банку, забезпечення непохитної довіри до банківської системи.

Слід зазначити, що розбудова банківської системи в нашій державі розпочалася ще в далекому 1991 році, після встановлення Незалежності України та прийняття Закону «Про банки та банківську діяльність» на основі вище викладених вимог. За такий період було досягнуто багато вершин у грошово-кредитній політиці, також досягнення не минули і банківську систему. Національний банк України зумів сформулювати свою грошово-кредитну політику, завдяки якій першочергово було приборкано гіперінфляцію, понижено інфляцію до допустимої міри.

Другим елементом інституційної основи ГКП вважають грошовий ринок. Саме він, створює те середовище в якому породжуються та здійснюються інструменти та методи монетарної політики. При сприятливому середовищі – ефективніша дія інструментів та методів. Регулювання банками грошово-кредитних операцій на пряму залежить від розвитку та успішності грошового ринку, тому що вони являються третіми особами на ньому.

Для ефективного проведення грошово-кредитної політики перед банківською системою та грошовим ринком повинні виконуватись такі засади:

- структуризація грошового ринку на значному рівні;
- успішні функціонування усіх складових грошового ринку — кредитного ринку грошей та ринку капіталу, міжбанківського ринку, ринку цінних паперів державних і корпоративних структур та валютного ринку;
- лібералізація грошового ринку для створення безперешкодного переміщення грошей;

- вільний доступ на ринки всіх економічних суб'єктів;
- створення дійсного співвідношення між попитом та пропозицією для забезпечення взаємозв'язку між банківською процентною ставкою, отриманні доходу з цінних паперів та обмінного курсу валют;
- безперешкодний доступ комерційних банків на бажаний сектор грошового ринку;
- налагодження всебічних зовнішньоекономічних взаємин;
- конвертація національної валюти;
- впровадження курсової політики.

Слідуючи таким засадам, центральний банк набуває достатньої можливості для проведення грошово-кредитної політики на ринкових засадах, забезпечення впливу на економічних суб'єктів ринку та досягнення найвищої поділки ефективності монетарних заходів. Для регулювання маси грошей в обігу на відкритому ринку центробанк здійснює такі операції лише тоді, коли впевнений в належному розвитку ринку державних цінних паперів. Переконливою базою для запровадження облікової політики є достатньо широко розвинена у комерційних банках кредитна лінія, міжбанківське кредитування та кредитування комерційних банків центральним банком. Коли комерційні банки матимуть змогу купувати гроші на міжбанківському чи міжнародному ринках за досяжною ціною, то вони відмовляться від позик в центробанку за підвищеною ціною, так буде і навпаки.

Характерною ознакою кризових періодів є зростання частки державних банків. Збільшення приватизації банків прогнозують на після військовий період. Поки що ж провідне питання для банків – пошук оптимальних умов існування, оновлення стратегій управління з урахуванням всіх умов невизначеності.

Відчутно зріс сектор капіталу (майже у 2 рази), внаслідок високої прибутковості. Головним джерелом наповнення капіталу є прибутки фінансових установ.

Належно до європейських регуляцій, банки поступово мають довиконати відтерміновані та існуючі вимоги до капіталу. Національний банк України планує поновити вимоги до формування банками буферів капіталу. Лімітизація на розподіл капіталу зберігатиметься до досягнення цих найпріоритетніших цілей.

Пріоритетність напрямів використання накопичених прибутків банків систематизуємо до таблиці 1.2.

Таблиця 1.2.

Пріоритетність напрямів використання накопичених прибутків банків

№ з/п	Порядок пріоритетності
1.	Покриття неочікуваних втрат від ризиків, що реалізуються під час війни.
2.	Виконання відтермінованих вимог до покриття капіталом ризиків: <ul style="list-style-type: none"> • операційного ризику в повній мірі (наразі банки тримають капітал на покриття 50% операційного ризику); • ринкового ризику (очікується запровадження вимог після тестового періоду); • 100% вага ризику за валютними ОВДП (зараз з урахуванням коригуючих коефіцієнтів вага ризику становить 50%).
3.	Виконання нових норм, затвердження яких планується у 2023-2024 роках, зокрема: <ul style="list-style-type: none"> • оновлення структури регулятивного капіталу; • модернізація ваг кредитного ризику окремих активів; • перерахунок коефіцієнту левериджу.
4.	Формування буферу консервації капіталу та буферу системної важливості.
5.	Розподіл дивідендів.

Джерело: складено на основі [9, с. 23-36].

В таблиці вище було розглянуто порядок пріоритетності використання банками накопичених прибутків. Але показники можуть змінюватись від зовнішніх та внутрішніх факторів, від розвитку грошово-кредитної політики та її впливу на діяльність банків.

Особлива роль банківської системи як складової економічної інфраструктури полягає в такому:

- формуючи грошову пропозицію, банківська система впливає на рівень інфляційних очікувань в економіці;
- перерозподіл тимчасово вільних грошових коштів і їх трансформація банками у функціонуючий капітал виступають головними факторами розвитку реального сектора, сприяючи найбільш ефективному використанню коштів;
- депозитна діяльність банків, яка відображає схильність населення до зберігання, впливає на перебіг усіх мультиплікативних макроекономічних процесів;
- банківська система є свого роду "інформаційним центром", акумулюючи інформацію про стан справ у реальному секторі. Банки в своїй поточній діяльності проводять аналіз процесів, що характеризують стан і розвиток виробничої сфери. Спеціальні підрозділи банківської системи здійснюють моніторинг підприємств з метою отримання незалежних і оперативних оцінок економічної кон'юнктури ринку, фінансового становища підприємств і їх інвестиційних потреб. Це дозволяє вдосконалювати операційні процедури й інструменти грошово-кредитної політики, а також підвищувати її ефективність, що істотно впливає на стан економіки країни [14, с. 33-34].

Висновок. Щоб стабілізувати грошовий обіг, грошово-кредитна політика повинна разом з банківською сферою сприяти у відновленні довіри до національної грошової одиниці — гривні. НБУ для удосконалення фінансової стійкості комерційних банків, повинен проводити моніторинг

банками допоміжної капіталізації, покращувати кредитні портфелі, сприяти банкам до якісного управління ризиками, не забувати контролювати кредитну експансію. Грошово-кредитна політика через фінансові важелі разом з банківською системою вживає заходів для підвищення довіри до національної грошової одиниці, національного виробництва та раціонального кінцевого споживання власної продукції.

На сучасну грошово-кредитну політику Національного Банку України впливають безліч факторів, які в складних економічних та фінансових умовах занижують ефективність грошово-кредитної політики та впливають на діяльність комерційних банків та стримують в отриманні поставлених цілей. Та найбільш значимим є війна, яка призводить до світової економічної та фінансової кризи. Щоб нашій країні втриматись в цих умовах необхідно постійно вдосконалювати законодавчу базу, проводити грошово-кредитне регулювання та застосовувати ринкові методи врегулювання кредитної системи.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

У Розділі 1 магістерської роботи було розглянуто теоретичні засади грошово-кредитної політики, досліджено інструменти ГКП політики в Україні та вплив самої грошово-кредитної політики на діяльність банків.

У даному розділі доведено, що рівень розвитку грошово-кредитного ринку залежить від ефективності реалізації грошово-кредитної політики, що необхідно вчасно проводити структурування ринку, яка впливає на функціонування кредитного ринку, ринку грошей та ринку капіталу.

Виявлено чинники, які впливають на ефективність інструментів грошово-кредитної політики, запропоновано можливі способи їх вдосконалення.

Опрацювавши методологічну базу, прийшли до висновку, що вивчення та перейняття світового досвіду допоможе уникнути типових помилок в економічному розвитку нашої країни на досвіді інших європейських держав.

У процесі написання першого розділу, доведено, що стабільність грошово-кредитного ринку повинна завдячувати комерційним банкам, які повинні мати сформовані обов'язкові резерви. У ході роботи виявилось, що на даний час, рефінансування рідке явище серед банків. Регулювання банківського сектору, в основному, здійснюється через норми обов'язкових резервів. Щоб змінити цю ситуацію банкам необхідно періодично проводити рефінансування.

Поліпшення потребує й фінансовий ринок, зокрема ринок цінних паперів та внутрішня платіжна система. Прозорість грошово-кредитної політики, її суть та забезпечення належного економічного орієнтування всіх суб'єктів господарювання, стабілізують рівень економіки, а разом з ним відбудеться і забезпечення вільного переміщення грошей, сформується фактичне співвідношення попиту і пропозиції, зафіксується обмінний курс валют, отримається дохід з цінних паперів.

Фіксація цінової стабільності передбачає створення низькоінфляційного середовища на довгостроковий термін, забезпечення національної стійкості грошової одиниці до різних дисбалансових факторів.

Отже, розглянуті та досліджені теоретичні засади грошово-кредитної політики в першому розділі магістерської роботи виявили, що необхідно приділяти більш вагомій увазі до операцій на відкритому ринку та ринковим механізмам. Виявлено, що збільшення капіталу утворив приватний сектор. Такі позитивні показники не змінювались з кінця 2021 року. Відчутно зменшилась заборгованість нерезидентів за торговими кредитами та навпаки, збільшилась заборгованість резидентів перед нерезидентами.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ДІЄВОСТІ ІНСТРУМЕНТІВ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

2.1. Характеристика основних тенденцій грошово-кредитної політики в Україні

Сучасні умови існування, постійні виникаючі труднощі, намагання втримання політичної, економічної та фінансової рівноваги вимагають від держави ефективної побудови грошово-кредитної політики. Це питання надто важливе та актуальне, адже впливає на значні макроекономічні показники: рівень інфляції, ставку ВВП, рефінансування, обсяг грошових коштів та на загальний фінансовий, соціально-економічний стан в Україні.

Війна, збільшення процесів глобалізації, постійно виникаючі міжнародні фінансові кризи вимагають періодичного перегляду основних тенденцій грошово-кредитної політики в Україні її оптимізацію та коригування в залежності від створених умов.

Від ефективності побудови та виконання грошово-кредитної політики залежить раціональне функціонування всієї економіки країни, удосконалення фінансового ринку та здобуття соціально-економічної стабілізації та гармонії в народі. Грошово-кредитна політика України має відповідати тим умовам, в яких наразі перебуває наша багатостраждальна країна, а не запозичати та орієнтуватись на абстрактні методи та засади розроблені зарубіжними країнами.

Ефективний розвиток грошово-кредитної системи України ґрунтується на продуктивному розвитку монетарного регулюванні, а саме на вдало підібраних, дієвих інструментах грошово-кредитної політики.

Центральний банк України застосовує пріоритетні цілі, використовує окремі інструменти на кожному кроці економічного розвитку країни. На законодавчому рівні, кожного року НБУ формує основні засади грошово-кредитної політики, де зазначає перелік задіяних інструментів та методів, які допоможуть врегулювати фінансово-кредитну систему нашої країни, відповідно до ст. 9 Закону України «Про Національний банк України» «Основні засади грошово-кредитної політики». Контроль за виконанням цих засад покладено на Раду НБУ.

Одними з основних засад грошово-кредитної політики в Україні є підтримка цінової стабільності в країні, непохитного розвитку банківської системи, дотримання сталих темпів економічного зростання. Кожного року Рада НБУ розробляє документ, в якому чітко прописує основні засади грошово-кредитної політики нашої країни. В цьому документі викладено стислий огляд ситуації та основних тенденцій розвитку економіки України, її фінансової та грошово-кредитної галузей.

Цей документ містить такі положення:

- стислий огляд стану та основних тенденцій розвитку економіки України, її фінансової та грошово-кредитної сфер;
- очікувані зміни зовнішніх та внутрішніх економічних чинників та їх вплив на стан грошово-кредитного ринку;
- основні прогностичні показники економічного розвитку на наступний рік та середньостроковий період;
- окреслення основних ризиків та загроз щодо забезпечення цінової стабільності, стабільного функціонування фінансових ринків та ефективного розвитку економіки;
- основні прогностичні показники розвитку грошово-кредитної сфери на наступний рік та середньостроковий період;

– завдання та цільові орієнтири грошово-кредитної політики на наступний рік та середньостроковий період;

– основні принципи, напрями діяльності Національного банку України із забезпечення реалізації визначених цілей та завдань грошово-кредитної політики [16, с. 26].

Таблиця 2.1.

Порівняльна характеристика основних тенденцій грошово-кредитної політики в Україні за 2018-2022 роки

Рік	Основні засади
1	2
2018	<ul style="list-style-type: none"> • пріоритетність визнання та підтримки грошової стабільності в державі; • дотримання правила плаваючого обмінного курсу; • багатонадійний характер ухвалення рішень, які повинні сприяти економічному зростанню та ґрунтуватися на макроекономічних показниках.
2019	<ul style="list-style-type: none"> • створення умов для сталості грошової одиниці України (надбання та сприяння цінової стабільності в країні); • сприяння фінансовій непорушності, непохитність банківської системи, використання монетарного режиму інфляційного таргетування, інфляційна ціль — 5% у середньострокових можливостях; • допомога у дотриманні сталих темпів економічного зростання та підтримка економічної політики КМУ, при умовах, що не перешкоджають першим двом принципам.
2020	<ul style="list-style-type: none"> • користування режимом інфляційного таргетування з метою досягти основних цілей та грошової стабільності; • контроль облікової ставки на фінансову та економічну систему забезпечуватиметься шляхом досягнення Національним банком операційної цілі монетарної політики. Її мета полягає в притриманні національних короткострокових міжбанківських ставок на наблизеному рівні до облікової ставки, притримуючись коридору процентних ставок за інструментами постійного доступу. • використовувати інтервенції для нівелювання курсових коливань, врівноваження обстановки на валютному ринку та нагромадження міжнародних резервів.
2021	<ul style="list-style-type: none"> • продовження дії монетарного розпорядку хиткого інфляційного таргетування; • підтримання інфляції цін на майбутнє на рівні 5% із прийнятним діапазоном відхилень ± 1 в. п.; • заякореність інфляційних очікувань на рівні цільового показника та відповідність фактичної інфляції її цільовим значенням у середньостроковій перспективі; • нарощення банківського кредитування для досягнення стійких темпів економічного приросту; • слідування режиму плаваючого розмінного курсу.

2022	<ul style="list-style-type: none"> • проведення політики таргетування інфляції для досягнення забезпечення цінової стабільності; • підтримка темпів приросту цін у середньостроковій перспективі на рівні 5% із допустимим діапазоном відхилень 1 в. п.; • вживання облікової ставки як основний інструмент монетарної політики; • дотримання розпорядку плаваючого курсоутворення та не таргетувати успішність певного обсягу або діапазону обмінного курсу.
------	---

Джерело: складено на основі [16, с. 3-6].

У своїй більшості основні засади грошово-кредитної політики в Україні з року в рік продовжують свою дію. Це підтримка цінової стабільності в державі, дотримання режиму плаваючого обмінного курсу, застосування облікової ставки як основний інструмент грошово-кредитної політики.

У 2018 р. Рада Національного банку схвалила Стратегію грошово-кредитної політики, офіційно затвердивши незмінність цілей та принципів реалізації монетарної політики.

Згідно Основних засад грошово-кредитної політики НБУ на 2018 рік встановлено, що «формування низькоінфляційних очікувань є одним із головних елементів покращення макроекономічного середовища та збільшення економічного потенціалу України.

В «Основних засадах грошово-кредитної політики на 2019 рік та середньострокову перспективу» НБУ знову задекларував «використання монетарного режиму інфляційного таргетування, оскільки досягнення цінової стабільності найкраще корелює із забезпеченням стійких темпів приросту ВВП й усуває передумови непередбачуваних та суб'єктивно вмотивованих рішень щодо змін у монетарній політиці» [15, ст. 2].

У 2020 р. головними пріоритетами ГКП політики було «досягнення та забезпечення цінової стабільності» через «використання монетарного режиму інфляційного таргетування, котрий водночас сприяв забезпеченню стійких темпів приросту ВВП». Але світова пандемія COVID-19 похитнула встановлену стабільність на грошовому ринку: через карантин і паніку серед населення нашої країни відбулось послаблення гривні та ажіотажне підвищення попиту на окремі товари упродовж перших тижнів карантину

(березень-квітень 2020 р.). Однак, дякуючи очищенню банківської системи, фіскальній консолідації, плаваючому курсу та більш дієвій грошово-кредитній політиці дана ситуація виявилася нетривалою. У перші місяці 2020 р. рівень інфляції був нижчим, ніж прогнозувалося. Надалі інфляція обмежуватиметься падінням споживчого попиту і збереженням низьких цін на енергоносії.

Складні умови широкомасштабної війни в котрих другий рік перебуває Україна, встановлення військового стану в країні та постійне його продовження вимагають суттєвих фінансових вливань, забезпечень на оборонні потреби нашої держави, на підтримання постійного функціонування об'єктів критичної інфраструктури, державних фінансових систем та створення безпечних, надійних та стабільних умов для належного функціонування фінансової, банківської та економічної систем.

В умовах збройної агресії знизились показники дієвості ринкових інструментів, які призводять до обмежень проведення грошово-кредитної політики в умовах інфляційного таргетування зі змінним валютним курсом. Активність каналів грошово-кредитної трансмісії послаблюються через обмеження руху капіталу та встановленими адміністративними обмеженнями на валютному ринку. При виникненні таких умов, Національний банк не може покладатися на застосування облікової ставки як головного інструменту грошово-кредитної політики.

У таких умовах, мінімізація ризиків фінансової та цінової політики проводиться Національним банком України згідно чинного законодавства з метою регулювання грошово-кредитного та валютних ринків. У разі виникнення потреби в захисті фінансової та цінової систем, НБУ може ввести відповідні заходи для усунення небезпеки, керуючись Законом України «Про валюту і валютні операції».

Під час воєнний дій, дуже тяжко керувати та спрогнозувати економічні процеси. Саме тому, Національний банк України, не завжди публікує свої макроекономічні прогнози.

Втілення антикризових заходів, залучення гнучкої адаптації до операційних процесів грошово-кредитної політики все це здійснює центробанк для сприяння відповідного ступеня ліквідності всієї банківської системи.

Економічний розквіт, забезпечення зайнятості населення, стійкість цін, стабільність платіжного балансу виступають головними чинниками розвитку успішної та ефективною банківської системи. В таблиці 2.2. детально розглянемо показники та чинники розвитку грошово-кредитної політики НБУ.

Таблиця 2.2.

Об'єкти регулювання, методи та інструменти грошово-кредитної політики Національного Банку України

Показники	Чинники розвитку
1	2
Об'єкти регулювання	Пропозиція грошей; Рівень інфляції; Процентна ставка; Валютний курс.
Методи	Впорядкування облікової ставки; Регулювання грошового обігу; Координація валютного курсу.
Інструменти	Практичні дії на відкритому ринку; Операції на валютному ринку;
	Перекредитування комерційних банків; Таргетування інфляції; Встановлення стандартів обов'язкових резервів

Джерело: складено на основі [15, с. 29].

Грошові агрегати, процентна ставка, валютний курс, швидкість грошового обігу, рівень інфляції виступають об'єктами, на які орієнтуються основні заходи грошово-кредитної політики.

Обрання певного об'єкту грошово-кредитного врегулювання напряду залежить від політичної та економічної ситуації в країні й значить, що центробанк має знаходити один або кілька об'єктів водночас.

Грошово-кредитна політика проводитиметься з дотриманням таких основних принципів:

1. Підтримання цінової стабільності.
2. Застосування облікової ставки як основного інструменту грошово-кредитної політики.
3. Інституційна фінансова та операційна незалежність Національного банку України для належного виконання його функцій.
4. Перспективний характер прийняття рішень із грошово-кредитної політики, які мають спрямуватися на приведення інфляції до цільових показників на середньостроковому горизонті політики.
5. Дотримання режиму плаваючого обмінного курсу.
6. Прозорість та підзвітність діяльності Національного банку на основі сталої системи комунікацій із суспільством [14, с. 98].

Регулятивні методи грошово-кредитної політики центробанку в основному втілюються у грошово-кредитній галузі. Також вони проявляються у реальному секторі економіки за допомогою впливу грошових змінних на підприємництво, зайнятість та інвестиції. Саме тому ГКП входить до складу загально-економічної політики держави. Грошово-кредитна політика співпрацює з різними політиками: ціновою, структурною, інвестиційною та фіскальною.

Від результативного розвитку інфраструктури та якісної діяльності банківської системи залежить дієвість впливу всіх інструментів грошово-кредитної політики на відтворювальні методи. Грошово-кредитний ринок виступає частиною інституційної основи грошово-кредитної політики та формує середовище для реалізації її засобів та інструментів. Здібність банків реалізовувати грошово-кредитне регулювання напряду залежить від розвиненості грошово-кредитного ринку, тому що вони виступають головними арбітрами на ньому.

Сприятливими умовами для діяльності грошово-кредитного ринку є ефективна реалізація грошово-кредитної політики. Нижче наведемо ефективні умови функціонування грошово-кредитного ринку:

- значний рівень структуризації, при якому вдало співпрацюють кредитний ринок із компонентами ринку капіталу та ринку грошей, банківський ринок, ринки цінних паперів, валютний ринок;
- лібералізація всіх відділів грошово-кредитного ринку для створення безперешкодного переміщення коштів, самостійного просування на ринки всіх економічних суб'єктів, генерування фактичного попиту і пропозиції в кожному відділі та гарантування зв'язку між підходящими ціновими індикаторами — обмінного курсу валют, прибутку з цінних паперів та процентною ставкою банку;
- незалежний доступ усіх комерційних банків на довільний сектор грошово-кредитного ринку;
- присутність зовнішньоекономічних зв'язків, впровадження реальної курсової політики, створення умов для конвертації національної гривні.

З кінця 2019 року відбувся перехід до циклу пом'якшення монетарної політики, знизилась ставка за кредитами для суб'єктів господарювання: з 20% станом на середину 2019 р. до 9.6% станом на червень 2021 р. З моменту запровадження ІТ в Україні інфляція перебувала у цільовому діапазоні Національного банку, а саме, $5\% \pm 1$ в. п., тільки у трьох місяцях. Остаточне влучення інфляції до цільового діапазону, було зумовлено її стрімким прискоренням в грудні 2020 р.

Значний вплив немонетарних факторів на інфляцію та низька діяльність монетарного трансмісійного механізму спостерігається в Україні за період з 2018 по 2022 роки. Внаслідок низького рівня доходів громадян частка продовольчих товарів у ваговій структурі Інституту Споживчих Цін становить понад 50%, а не виконання структурних реформ зумовлює високу залежність ІСЦ від адміністративних цін на житлово-комунальні послуги, тарифи на газ та електроенергію тощо. Слаборозвинений фондовий ринок, ринок

небанківських фінансових компаній, перевага в структурі виданих кредитів споживчих та надвисокий рівень ліквідності банківської системи є причинами зниження дієвості монетарної трансмісії від прийнятих рішень.

Національний банк України несе значні емісійні витрати на забезпечення функціонування операційного дизайну монетарної політики (для підтримання ставок за короткостроковими міжбанківськими кредитами на рівні близькому до облікової ставки). Наразі зберігається дискретність рішень з монетарної політики. Навіть за чітко встановлених правил та процедур щодо ухвалення рішень з грошово-кредитної політики та використання прогнозованих показників, залишається суттєвий простір для прийняття суб'єктивних рішень. Така невизначеність безумовно ускладнює прийняту оцінку рішень грошово-кредитної політики та порушує баланс цілей Політики центробанку України. Національний банк перейшов до нещадних параметрів ГКП при критично слабкому внутрішньому попиту та в критично низьких умовах національних заощаджень, як результат — стагнація економіки та подальше падіння темпів економічного зростання. Тотальним підсумком неефективності монетарної політики є зниження рівня монетизації економіки з 60 до 36% ВВП за останні 5 років. За політики високих процентних ставок суттєво зросли макрофінансові ризики у зв'язку із критичним зниженням доступності кредитних ресурсів. Рівень кредитування реального сектору, за працюючими кредитами, знизився до 15% ВВП, який в 4-5 разів нижче, за рівень країн Центральної та Східної Європи. На зовнішніх ринках капіталу підприємства вимушені були позичати так утворились ризики зовнішньої вразливості економіки. Посилився зовнішній борг підприємств до 37% ВВП, а середнє значення в регіоні становило 20-25% ВВП). Сектор державних фінансів прозвітував про збільшення вартості державних запозичень.

Властивості банківської системи до фінансування економіки перебувають на рекордно низькому рівні. Співвідношення між депозитними коштами банків та працюючими кредитами знизилося до позначки нижче 50%. Ось тому, банківська система України помітно ослабила здійснення своєї

основної функції грошового посередника між вкладниками та позичальниками.

У 2021 році, попри збільшення облікової ставки НБУ з 6% до 8,0%, інфляція продовжує рости, прискорившись з 5% у грудні 2020 р. до 10,2% у липні 2021 р. процентні ставки за новими депозитами продовжують падати. Зростання світових цін, підвищення адміністративних тарифів мають домінуючий вплив на динаміку інфляційних процесів та можуть призвести до підвищення облікової ставки НБУ, яка може бути неефективна у здоланні інфляційного тиску, проте може сповільнити темпи відтворення національної економіки. Рада Національного банку багато разів зауважувала на недоліки та незбалансованість політики центробанку, вибіркоче використання грошово-кредитних інструментів та мізерну активну діяльність Правління Національного банку з відновлення надання кредитів та стимулювання економічної активності в Україні:

- Зокрема, Рішенням Ради НБУ №50-рд від 17 грудня 2019 року було відзначено, що Правління Національного банку України, проводячи жорстку монетарну політику в 2019 році, не забезпечило в межах своїх повноважень підтримання стійких темпів економічного зростання та відновлення кредитування економіки. Грошово-кредитна політика, що здійснювалася, була запізнілою реакцією на суттєві внутрішні та зовнішні шоки, вплив процентної політики на зростання реального ВВП залишився обмеженим, а висока облікова ставка сприяла значному перетоку фінансових ресурсів у державні боргові зобов'язання та посиленню дисбалансів в економіці. В цьому зв'язку, грошово-кредитна політика, що реалізовувалась Правлінням Національного банку України, не мала стимулюючого впливу на соціально-економічний розвиток.
- У Рішенні Ради №9-рд від 31 березня 2020 року Рада НБУ акцентувала увагу Правління Національного банку України на доцільності створення макроекономічних передумов пом'якшення наслідків рецесії в рамках збереження цінової та фінансової стабільності та рекомендувала у тісній

координації з Урядом запровадити всі можливі заходи та дії, спрямовані на підтримку економіки та населення у кризовий період.

- Рішенням Ради №16-рд від 30 червня 2020 року було визнано, що жорсткість грошово-кредитної політики Національного банку у 2018–2020 роках призвела до суттєвої деформації економічних стимулів діяльності банків та скорочення рівня кредитування економіки.

Попри певний досвід у подоланні інфляції за допомогою інфляційного таргетування, ми не повинні зупинятися на досягнутому, а постійно прагнути до удосконалення як концепції нашої монетарної політики, так і інструментарію її реалізації. Це має дозволити приймати зважені рішення з монетарної політики, які найкраще відповідають потребам та викликам, що стоять перед національною економікою.

Підсумовуючи, зазначимо, що жорсткість політики НБУ спричинила збільшення негативних тенденцій в економіці та призвела до втрати темпів економічного зростання, зменшення конкурентоспроможності національних виробників та втраті робочих місць.

Провідні центральні банки світу переглядають свою грошово-кредитну політику, зокрема Федеральний резерв США та Європейський центральний банк. Нам теж слід переробити Стратегію монетарної політики відповідно до сучасних як глобальних, так і внутрішніх викликів. Також необхідно створити механізми для підвищення діяльності основних каналів грошово-кредитної трансмісії та зменшення «вартості» фінансування її операційного дизайну. Важливим є аспект інфляційного таргетування, співпраця з Урядом та проведення політики з марновірства кризи державних фінансів. Необхідно нарощувати співпрацю з Радою фінансової стабільності, наповнювати Меморандум між Урядом та Національним банком практичними діями та суворо вимагати його виконання для реалізації державних програм, спрямованих на активізацію економічної активності в нашій країні. Також зазначимо, що роль Нацбанку повинна визначати політику вартості державних запозичень.

Висновок. Основною метою грошово-кредитної політики нашої батьківщини є створення фінансової та цінової стабільності для сталого економічного розвитку. Коригування та використання основних тенденцій ГКП, а саме процентної ставки за операціями регулювання ліквідності, є найвпливовішим показником оцінки стану грошово-кредитного ринку. Національний Банк України повинен прозоро та повністю висвітлювати достовірну інформацію про свою діяльність. Отримані дані сприятимуть підвищенню довіри до роботи НБУ та до стану грошово-кредитної політики в цілому.

Використання плаваючого обмінного курсу, нарощення міжнародних резервів є базовими складовими для структурної трансформації стану економіки України. Також зменшення ціни кредитних ресурсів допоможе комерційним банкам активізувати процес вдалого кредитування та спонукатиме до економічного росту та активності. Удосконалення комунікацій з ринком і суспільством сприятиме підвищенню розуміння та довіри до політики Національного банку. Принципи ухвалення рішень повинні бути вичерпними та комплексними, а також сприяти у нівелюванні ризиків прийняття хибних політичних рішень.

Підтримка головних тенденцій грошово-кредитної політики покращить соціально-економічне становище країни та сприятиме досягненню поставлених цілей і завдань нашою державою.

Важливою також є координація політики з управління державним боргом. Роль Національного банку повинна визначати політику вартості державних запозичень та зводиться не лише до технічного супроводження операцій із розміщення державних облігацій.

2.2. Вплив грошово-кредитною політики на фінансові показники банку АТ КБ «Глобус»

У даній магістерській роботі розглянемо вплив грошово-кредитної політики на фінансову діяльність АТ «КБ «Глобус».

29 листопада 2007 року Національний Банк України зареєстрував ВАТ «КБ «Глобус». Зміна назви банку на ПАТ «КБ «Глобус» відбулась у березні 2011 року. З 8 грудня 2011 року і до сьогодні даний банк має назву Акціонерне Товариство «Комерційний Банк «Глобус».

З моменту заснування Банк постійно і динамічно розвивається. Регіональна мережа Банку складається з 30 відділень. Станом на 01.12.2022 року АТ «КБ «ГЛОБУС» встановлено кореспондентські відносини з 10 банками, в тому числі з банками-нерезидентами (зокрема: АО "Народний Банк Казахстану", Алмати, Казахстан, STONEX FINANCIAL LTD, Лондон, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії). Кількість кореспондентських рахунків типу «Ностро» достатньо забезпечує максимально швидке проведення розрахунків з контрагентами. [12, ст.1].

Акціонерне Товариство «Комерційний Банк «Глобус» має такі ліцензії:

- генеральну ліцензію на здійснення валютних операцій;
- на впровадження діяльності із зберігання активів інститутів спільного інвестування;
- ліцензію Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку на дилерську діяльність;
- ліцензію Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку на брокерську діяльність;
- ліцензію Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку на депозитарну діяльність.

Основна мета АТ «КБ «Глобус» - отримання прибутку, завдяки наданню повного спектру банківських послуг, як внутрішніх так і міжнародних, включно банківські операції, які поєднані з проведенням інвестиційної, депозитарної, комерційної або іншою діяльностями, згідно чинного законодавства України. Акціонери банку визначають його основну мету діяльності.

Банк «Глобус» працює на всіх напрямках банківської діяльності, а саме: надання кредитів для юридичних та фізичних осіб; операції з іноземною валютою; касово-розрахункове обслуговування юридичного та фізичного бізнесу; валютно-обмінні операції; заохочування депозитів для юридичних та фізичних осіб; купівля-продаж цінних паперів, казначейські операції тощо. З огляду на ситуацію в країні, дотримується політики зменшення рівня ризикованості операцій.

Пріоритетними напрямками роботи АТ «КБ «ГЛОБУС» є:

- надання іпотечного кредитування на первинному ринку;
- допомога в кредитуванні бізнесу для малих та середніх підприємств;
- кредитування авто;
- проведення операцій на міжбанківському валютному ринку;
- пошук та запровадження новітніх ефективних способів по роботі з клієнтами для задоволення їх якістю обслуговування;
- поліпшення спектру наданих послуг, підвищення банківського рівня сервісу;
- раціональне використання та направлення наявних та запозичених ресурсів;
- обміркована цінова (тарифна) політика;
- професіоналізм та активність персоналу банку.

Розглянемо фінансові показники АТ «КБ «Глобус» за 2018-2022 роки. Дані зведемо до таблиці 2.2.

Статутний капітал досліджуваного банку складає 300 млн. грн. Розмір кредитного портфелю збільшувався з року в рік, допоки не розпочалася військовий напад російської федерації проти України. Розмір кредитного портфелю за 2022 рік зменшився майже на 24% або на 649 млн. грн. в порівнянні з 2021 роком.

Значно підвищились показники резервів під кредитні ризики, аж на 186 млн. грн. в порівнянні з попереднім роком. До цього показники коливались в

межах 22-78 млн. грн. Активи поступово зростали, а в 2022 році знизились на 1 652 млн. грн. Рух по ліквідним коштам найвищих позначок досяг у 2019 та 2022 роках. Не дивлячись на військові дії, введення військового стану в країні, банк «Глобус» зумів збільшити власний капітал, порівнюючи з 2021 роком, хоч на невелику суму, всього на 25 млн. грн., але збільшив. Тільки у 2019 році даний банк залучив кошти інших банків у сумі 54 млн. грн.. Загальний обсяг внесків суттєво збільшився у 2021 році, а в 2022 році спав на 1063 млн. грн. Огляд депозитів від фізичних осіб на протязі досліджуваних років поступово збільшувався, зниження не було. Стосовно депозитів фізичних осіб за попередній квартал, інформація надана тільки за перші три роки. Найвищого показника досягли по зобов'язанням у 2021 році, найнижчого у 2018, спад відбувся у 2022 році. Чистий прибуток поступово ріс, знизився у 2021 році та відчутно впав у 2022, а ж на 76 млн. грн. По ренкінгу НБУ за розміром активів банк займав 26-29 місце із 169, 26 – у 2022 році.

Таблиця 2.3

Фінансові показники банку АТ «КБ «Глобус» за 2018-2022 роки

Фінансові показники	2018 рік на 01.01.2019	2019 рік на 01.01.2020	2020 рік на 19.02.2021	2021 рік на 21.02.2022	2022 рік на 01.01.2023
1	2	3	4	5	6
Статутний капітал 300 млн. грн.					
Розмір кредитного портфеля	1 576 млн грн	1 615 млн грн	2 333 млн грн	2 685 млн грн	2 036 млн грн
Резерви під кредитні ризики	-79 млн грн	-157 млн грн	-179 млн грн	-234 млн грн	-420 млн грн
Активи	2 675 млн грн	3 950 млн грн	5 395 млн грн	8 849 млн грн	7 197 млн грн
Ліквідні кошти	179 млн грн	291 млн грн	284 млн грн	229 млн грн	425 млн грн
Власний капітал	323 млн грн	344 млн грн	506 млн грн	629 млн грн	654 млн грн
Кошти банків	0 млн грн	54 млн грн	0 млн грн	0 млн грн	0 млн грн

Загальний обсяг внесків	2 180 млн грн	3 357 млн грн	4 028 млн грн	7 273 млн грн	6 210 млн грн
Депозити фізичних осіб	1 063 млн грн	1 261 млн грн	1 203 млн грн	1 518 млн грн	1 840 млн грн
Депозити фізичних осіб за попередній квартал	1 097 млн грн	1 114 млн грн	965 млн грн	млн грн	млн грн
Зобов'язання	2 351 млн грн	3 606 млн грн	4 889 млн грн	8 220 млн грн	6 542 млн грн
Чистий прибуток	19 млн грн	64 млн грн	110 млн грн	101 млн грн	25 млн грн

Джерело: складено на основі [17, с. 9,12,15,18].

Порівняльна динаміка активів, власного капіталу та зобов'язань банку за 2018-2022 роки зображена на рисунку 2.1.

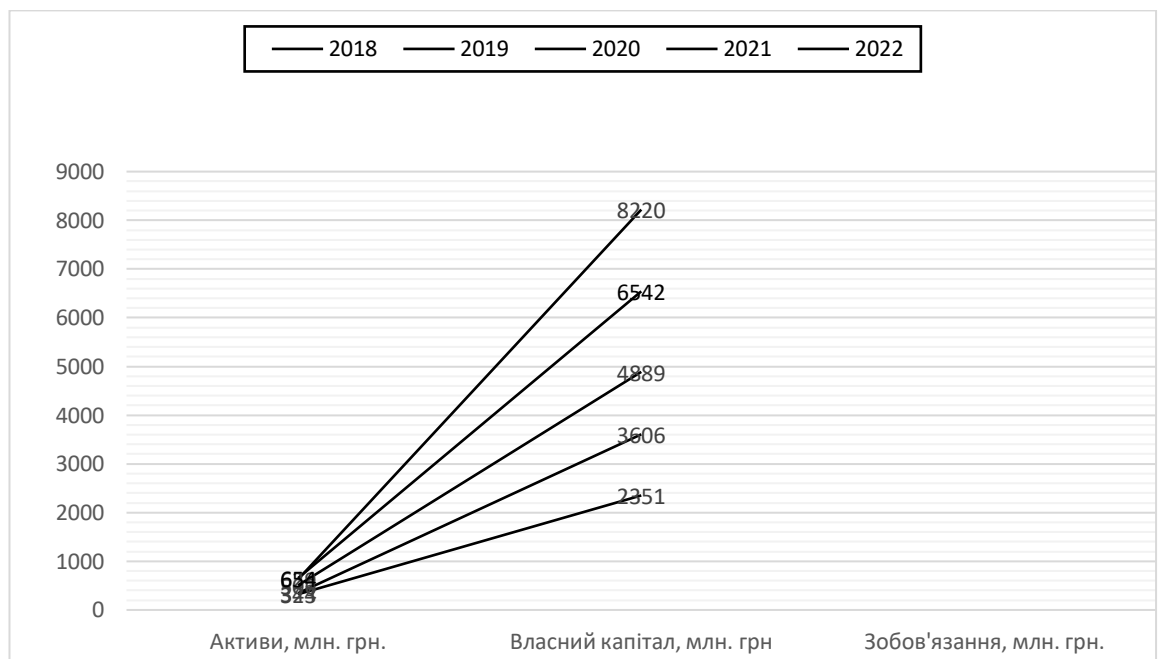

Рис. 2.1. Динаміка активів, власного капіталу та зобов'язань АТ «КБ «Глобус» за 2018-2022 роки

Переломним роком в діяльності Банку «Глобус» та і всієї України, став 2022 рік – рік повномасштабного вторгнення російської федерації на нашу територію. Банк прийняв заходи для підтримки безперервної діяльності, з метою мінімізувати негативні наслідки війни. Частина прибутку за 2021 рік в сумі 30 000 тис. грн. була направлена в резерви Банку, залишок прибутку

списаний на рахунки нерозподіленого прибутку, що призведе до зменшення капіталу банку «Глобус».

Рейтинг стійкості АТ «КБ «Глобус» за 4 квартал 2018-2022 років по показникам стресостійкості та лояльності наведено в таблиці 2.4.

Розглянемо детально рейтинг стійкості АТ «КБ «Глобус» за стресостійкими ознаками. Залежність від вкладів фізичних осіб найбільше прослідковується у 2018 році та становить 45,22. Найменший показник був у 2021 році - 18,47. Найвищий показник прибутковості 2,36% був у 2020 році. Показники за 2021 та 2022 роки не вказано. Показник ліквідності найбільший був у 2019 році та склав 8,54%, за 2021 та 2022 роки не надано інформації. Але за 2022 рік кількість балів найвища 3,7. Достатність капіталу 12,08% найвища у 2018 році, за кількістю балів теж – 4. Масштаб діяльності банку у 2022 році отримав найвищий бал - 2 за весь період досліджування. Загальний найвищий бал склав 2,8 балів у 2021 році, найменший бал 2,3 у 2018 році.

Таблиця 2.4.

Показники	2018 рік		2019 рік		2020 рік		2021 рік		2022 рік	
		бали		бали		бали		бали		бали
Стресостійкість										
Залежність від вкладів фізосіб	45,22	2	34,98	4	24,61	5	18,47	0	28,12	0
Прибутковість	0,75%	3	1,93%	4	2,36%	4	%	3	%	2,3
Ліквідність	8,23%	3	8,54%	3	7,06%	3	%	3,7	%	3,3
Достатність капіталу	12,08%	4	8,72%	2	9,38%	2	%	2	%	2,7
Масштаб діяльності банку	-	1,3	-	1,4	-	1,1	-	1,8	-	2
Загальний бал	2,3		2,6		2,7		2,8		2,5	
Лояльність вкладників										
Частка банку на ринку роздрібних депозитів	0,21	1	0,23%	1	0,18%	1	0,21%	1	0,2%	1

Абсолютний зростання роздрібного портфеля вкладів за квартал	-7,91 млн грн	2	110,6 1 млн грн	3,5	61,04 млн грн	2,5	78,8 1 млн грн	3	- 46,3 5 млн грн	3
	-0,73 млн дол		1,78 млн дол		-0,59 млн дол		1,11 млн дол		3,77 млн дол	
Відносне зростання роздрібного портфеля вкладів за квартал	-0,99% грн	1,5	12,7% грн	5	6,33% грн	2,5	6,86 % грн	4,5	- 3,24 % грн	3,5
	-6,96% дол		17,69 % дол		- 8,68% дол		11,6 % дол		43,4 2% дол	
Загальний бал	2,5		3,5		3		3,05		3,3	

Рейтинг стійкості АТ «КБ «Глобус» за 4 квартал 2018-2022 років

Джерело: складено на основі [17, с. 9,12,15,18].

За ознаками лояльності частка банку на ринку роздрібних депозитів у 2019 році склала 0,23% — це найвищий показник, а найменше у 2020 році — 0,18%. Абсолютний показник зростання роздрібного портфеля вкладів за квартал найвищу відмітку мав у 2019 році та становив 110,61 млн. грн. Найнижчий показник спостерігається у 2018 році та становить від’ємне значення -7,91 млн. грн. Відносне зростання роздрібного портфеля вкладів за квартал у 2019 році досягнув найвищої позначки 12,7% грн., найнижчий у 2018 році з мінусовим значенням -0,99% грн. Загальний найвищий бал становив 3,5 у 2019 році, найнижчий 2,5 у 2018 році. Лояльність вкладників значно зменшилась та досягла від’ємного значення у 2022 році. Надто важкому році, році початку масштабної війни, кровопролиття та економічного спаду країни.

У 2018 році відчутно відбулось зростання реального ВВП та становило — 3,2%, споживча інфляція сповільнилася до 9,8%. Напротязі 2018 року Банк «Глобус» розпочав програму конвеєрного кредитування на видачу кредитів на купівлю споживчих товарів в торгівельних непродуктових мережах з партнером «Таргет-фінанс».

В порівнянні з попередніми роками у 2018 році значно поліпшилась якість кредитного портфеля банківської системи. Відбулися значні зміни в

регуляторному середовищі. Було прийнято ряд законів, які пришвидшують валютну лібералізацію, покращують корпоративне управління в державних банках, зменшують вартість кредитів, роблять ефективнішими процедури банкрутства, підсилюють контроль за якістю аудиторських послуг. Також було запроваджено новий норматив ліквідності.

У 2018 році АТ «КБ «ГЛОБУС» додатково залучив 2 вклади в доларах США від фізичної особи-резидента у сумі 46 524 тис. грн. терміном на 10 років до 2028 року під процентну ставку 8% та 9,5% річних.

Зниження облікової ставки призводить до запуску нових депозитних продуктів за зниженими ставками. Збільшення облікової ставки призводить до подорожчання ресурсів, зростають ставки кредитного портфеля та роздрібних депозитів. Облікова ставка НБУ з 2018 по 2022 рік зазнавала суттєвих змін: то значно піднімалась у 2018 та середині 2019 років до показника 18%, то суттєво знижувалась з другої половини 2019 року до 2021 року. Найнижчий показник становив 6%. А з початком повномасштабного вторгнення показники облікової ставки суттєво «полізли» вгору, збільшившись до +15%. Коли облікова ставка підвищується, зростають ставки й за депозитами і кредитами. Відповідно, стає вигідніше заощаджувати в гривні.

Збільшення та зниження облікової ставки за весь досліджуваний період прослідковується у фінансових показниках обраного банку. Так, частка банку на ринку роздрібних депозитів у 2019 році становила 0,23%, а вже у 2020 році впала до 0,18%, у 2021 році з підвищенням облікової ставки показники становили 0,21%. У 2019 році відчутно знизилась показники доступності капіталу, на 3,36% у порівнянні з 2018 роком, та на кінець 2020 збільшились на 0,66% у порівнянні з попереднім роком.

У 2019 році Банк «Глобус» значно збільшив використання коштів у порівнянні з 2018 роком на 112 млн. дол. та поступово знижував до повномасштабного вторгнення.

Банком було змінено методику обліку інвестиційної нерухомості з обліку за історичною вартістю на облік за справедливою вартістю у 2020 році.

Виконана переоцінка та перерозподіл балансової вартості інвестиційної нерухомості за статтями звітності.

Банк «Глобус» отримав дозвіл від Національного банку України на дострокове розірвання договору субординованого боргу з інвестором-нерезидентом та повернув кошти у сумі 60 000 тис. грн. Інвестор-нерезидент (акціонер) спрямував ці кошти на надання Банку безповоротної фінансової допомоги, Банк включив їх до додаткового капіталу Банку.

Як і в попередніх звітних періодах, керівництво Банку спрямовувало зусилля на розширення кола клієнтів та диверсифікацію ресурсної бази з метою зменшення ризиків погіршення ліквідності та платоспроможності АТ «КБ «ГЛОБУС» внаслідок можливих різких коливань залишків на рахунках клієнтів.

Стратегія обраного банку у 2022 році зазнала суттєвих змін під впливом військової агресії, Банк був змушений зосередитись на безперервності процесів, максимальній підтримці клієнтів та безпеці персоналу. Банк переглянув свої плани щодо підходів та обсягів кредитування у зв'язку з суттєвим збільшенням кредитних ризиків які були пов'язані зі ситуацією в економіці. Так, Банк «Глобус» направив частину прибутку 2021 року в сумі 30 000 тис. грн. в резерви Банку, а залишок прибутку направив на рахунки нерозподіленого прибутку, що дозволить не зменшувати капітал Банку.

АТ «КБ «ГЛОБУС» повністю погасив всі кредити рефінансування, які залучав у Національного банку України. Зважаючи на високий запас ліквідності та покращення всіх ключових показників діяльності, було прийнято рішення достроково розрахуватись за кредитними коштами НБУ. Загальна сума погашених кредитів рефінансування склала 1,56 млрд. грн.

Підвищення облікової ставки не може впливати на відновлення виробничих ланцюгів, на зниження імпорту інфляції, на зменшення воєнного дефіциту державного бюджету. Причинами недієвості монетарної трансмісії, є наслідки тієї політики, яка здійснювалась останні 5 років з зосередженням виключно на інфляційній проблематиці та фінансовій стабільності банків. Як

результ — кредитний та депозитний ринки залишилися нерозвиненими і незначними за обсягами для помітного впливу на процеси інвестування та споживання в реальній економіці.

Банківська система АТ «КБ «ГЛОБУС» досягла рекордних показників ліквідності (в 6 разів вище нормативу), однак це зробило її інертною до змін параметрів процентної політики.

Основним чинником прибутковості банку є зростання процентних доходів, а саме високоліквідних активів та незначні обсяги формування страхових резервів під проблемні активи. Кредитний портфель АТ «КБ «ГЛОБУС», сформований корпоративними та роздрібними позичальниками, за досліджені роки зростає. Значне збільшення відбулось у 2020 році на 718 млн. грн., у порівнянні з іншими роками, особливо з 2018 та 2019 роком та значно зменшився у 2022 році на 649 млн. грн., частка проблемних кредитів у цьому ж році в портфелі зросла до 9 %, що відповідно знизило рівень процентних доходів банку від кредитування.

Незважаючи на всі коливання грошово-кредитних показників на діяльність банків, АТ «КБ «ГЛОБУС» зумів вистояти та примножити власний капітал.

За звітний період АТ «КБ «ГЛОБУС» отримав збиток в сумі 19 708 тисяч гривень за 2018 рік та прибуток в сумі:

2019 рік — 44 942 тисяч гривень;

2020 рік — 92 690 тисяч гривень;

2021 рік — 100 594 тисяч гривень;

2022 рік — 18 061 тисяч гривень

Найбільшу питому вагу в структурі доходів Банку мають процентні доходи, та склали:

2018 рік — 51% або 340 270 тисяч гривень;

2019 рік — 65% або 425 230 тисяч гривень;

2020 рік — 57% або 569 162 тисяч гривень;

2021 рік — 71% або 823 346 тисяч гривень;

2022 рік — 71% або 823 346 тисяч гривень

В структурі витрат процентні витрати займають:

2018 рік — 37% або 240 522 тис. грн.;

2019 рік — 44% або 276 530 тис. грн.;

2020 рік — 31% або 280 001 тис. грн.;

2021 рік — 35% або 366 511 тис. грн.;

2022 рік — 35% або 506 903 тис. грн.

На кінець дня 31.12. досліджуваного року власний капітал склав:

2018 рік — 280 553 тис. грн.;

2019 рік — 325 496 тис. грн.;

2020 рік — 488 186 тис. грн.;

2021 рік — 629 280 тис. грн.;

2022 рік — 647 341 тис. грн.

Регулятивний капітал, розрахований за методикою Національного банку України складав:

2018 рік — 263 920 тис. грн.;

2019 рік — 338 335 тис. грн.;

2020 рік — 537 118 тис. грн.;

2021 рік — 583 312 тис. грн.;

2022 рік — 519 292 тис. грн.

Детальний аналіз фінансового стану підприємства можна прогледіти у фінансовій звітності обраного банку. Звіт про фінансовий стан даного підприємства надано у Додатках за всі опрацьовані роки.

Висновок. Зміни в регуляторному середовищі грошово-кредитної політики взаємопов'язані з фінансовими результатами банку. Прийняття відповідних законів, які прискорюють валютну лібералізацію, покращують корпоративне адміністрування в державних банках, збавляють вартість кредитів, сприяють результативнішим процедурам банкрутства, сприяють якісному нагляду за аудиторськими послугами. Обраний банк періодично

переглядає встановлені процентні ставки за активами та зобов'язаннями, враховуючи, поточні ринкові умови.

Грошово-кредитне регулювання спрямоване на постійне забезпечення розвитку всієї країни шляхом генерування стратегічних цілей: зростання ВВП, платіжного балансу, сталого обмінного курсу грошової одиниці, надання постійної зайнятості, зростання добробуту країни та всього населення

2.3. Оцінка ризиків діяльності АТ КБ «Глобус»

Після повномасштабного вторгнення російської федерації Банк «Глобус» зупинив видачу нових кредитів та нових траншів до травня 2022 року. З травня почав надавати кредити, попередньо підвищивши кредитні стандарти. З головними постачальниками послуг були обговорені зниження сум по договорах, які допомогли знизити щомісячну орендну плату на технічне програмне забезпечення. Було повністю погашено кредитне рефінансування надавачеві — Національному Банку України. Високий запас ліквідності, поліпшення вагомих показників діяльності банку сприяли достроковим розрахункам по кредитах.

Банк «Глобус» притримуючись відповідних статей активів і пасивів за сталою процентною ставкою, нараховує процентні ставки враховуючи створені ринкові умови на основі взаємної домовленості. Зміна процентної ставки опрацьовується заключенням додаткових договорів та додатків до первісного договору. При зміні процентних ставок на українському ринку, банк переглядає розміри встановлених процентних ставок активів та пасивів, зобов'язань. Так банківська установа мінімально знижує ризик вартості ресурсів, котрий з'являється через імовірну переоцінку величини ставки.

Для 2018 року характерне інтенсивне кредитування населення, відповідно зросли частки чистих активів на 1,3 в.п. та 0,9 в.п. до 20,7% та 14,8% відповідно. Перевагу мають короткострокові ресурси 62% зі строком

погашення до 1 місяця. Зросла база фондування. На протязі 2018 року підвищились гривневі кошти населення та кошти суб'єктів господарювання на 14,8% та 6,8% відповідно. Доларизація українського банківського сектору була і є на високому рівні. Внаслідок підняття інфляції та девальвації гривня втрачала свою купівельну спроможність. Населення зберігає основні заощадження в іноземній валюті.

Внаслідок ефективного розвитку дрібного кредитування скоротилась частка недіючих кредитів, внаслідок чого, значно підвищився рівень кредитного портфеля всієї банківської системи.

АТ «КБ «Глобус» не вкладає свої кошти в кредити овернайт, короткострокові кредити, надані іншим банкам, котрі належать до грошових коштів МСФЗ.

Валовий кредитний портфель протягом 2019-2020 років знизився у порівнянні з 2018. Помічено підвищення частки росту за кредитами фізичних осіб, не дивлячись на карантинні обмеження. Поступово відновлюється надання кредитів на придбання житла.

Кредитний портфель економічного сектору скоротився на 3% за 2020 рік, а кредитний портфель середнього підприємництва зріс. Карантинні обмеження, спричинені пандемією COVID-19, негативно вплинули на всю грошово-кредитну політику. Занижена фінансова прозорість більшості компаній негативно відображається на активному розвитку кредитування. За даними фінансової звітності АТ «КБ «Глобус», на 1 січня 2022 року розмістив практично 70% своїх активів на готівкові, корпоративні рахунки та ОВДП, тобто на високоліквідні активи. Кредитний портфель відчутно знизився за 9 місяців на 500 млн. грн. Банк задекларував збиток у сумі 66 млн. грн. за три квартали 2022 року. За аналогічний період 2021 року – збиток становив 59 млн. грн.

Розглянемо зміни ключових параметрів грошово-кредитної політики до діяльності банків. А саме: середню облікову ставку Національного Банку України, внутрішній валовий продукт, річний індекс інфляції та курс гривні

до долара та євро у розрізі 2018-2022 років. Дані зведемо до таблиць та побудуємо графіки, діаграми відповідно до кожного критерію.

Облікова ставка НБУ (ставка рефінансування) — це відсоткова ставка, що встановлюється Національним Банком України для рефінансування комерційних банків. Облікова ставка — це монетарний інструмент, який встановлює центробанк для суб'єктів грошово-кредитного ринку з метою контролю залучених та розміщених грошових коштів

В таблиці 2.5. наведено облікову ставку НБУ по роках. Значний спад показників припав на 2020 та 2021 рік. Відчутне підняття облікової ставки було у 2022 році на 11,12% у порівнянні з 2021 роком. У Додаток А винесена таблиця облікової ставки НБУ за 2018-2022 роки.

Таблиця 2.5.

Період	Облікова ставка	
	%	
1	2	3
з 15.12.2017 по 25.01.2018	14,5	+1
з 26.01.2018 по 01.03.2018	16,0	+1,50
з 02.03.2018 по 12.04.2018	17,0	+1
з 13.04.2018 по 24.05.2018	17,0	0,00
з 25.05.2018 по 12.07.2018	17,0	0,00
з 13.07.2018 по 06.09.2018	17,5	+0,50
з 07.09.2018 по 25.10.2018	18,0	+0,50
з 26.10.2018 по 13.12.2018	18,0	0,00
з 14.12.2018 по 31.01.2019	18,0	0,00
з 01.02.2019 по 14.03.2019	18,0	0,00
з 15.03.2019 по 25.04.2019	18,0	0,00
з 26.04.2019 по 06.06.2019	17,50	-0,50
з 07.06.2019 по 18.07.2019	17,50	0,00
з 19.07.2019 по 05.09.2019	17,50	-0,50
з 06.09.2019 по 24.10.2019	16,50	-0,50
з 25.10.2019 по 12.12.2019	15,50	-1,00
з 13.12.2019 по 30.01.2020	13,50	-2,00
з 31.01.2020 по 12.03.2020	11,00	-2,50
з 13.03.2020 по 23.04.2020	10,00	-1,00
з 24.04.2020 по 11.06.2020	8,00	-2,00
з 12.06.2020 по 23.07.2020	6,00	-2,00
з 24.07.2020 по 03.09.2020	6,00	0,00
з 04.09.2020 по 22.10.2020	6,00	0,00
з 23.10.2020 по 10.12.2020	6,00	0,00

з 11.12.2020 по 21.01.2021	6,00	0,00
з 22.01.2021 по 04.03.2021	6,00	0,00
з 05.03.2021 по 15.04.2021	6,50	+0,50
з 16.04.2021 по 17.06.2021	7,50	+1,00
з 18.06.2021 по 22.07.2021	7,50	0,00
з 23.07.2021 по 09.09.2021	8,00	+0,50
з 10.09.2021 по 21.10.2021	8,50	+0,50
з 22.10.2021 по 09.12.2021	8,50	0,00
з 10.12.2021 по 20.01.2022	9,00	+0,50
з 21.01.2022 по 03.03.2022	10,00	+1,00
з 04.03.2022 по 02.06.2022	10,00	0,00
з 03.06.2022 по 21.07.2022	25,00	+15,00
з 22.07.2022 по 08.09.2022	25,00	0,00
з 09.09.2022 по 20.10.2022	25,00	0,00
з 21.10.2022 по 08.12.2022	25,00	0,00
з 09.12.2022 по 26.01.2023	25,00	0,00

Облікова ставка НБУ за 2018-2022 роки

Джерело: складено на основі [2, с.7-9].

Внутрішній валовий продукт вважається одним із головних індикаторів економічного розвитку країни, адже підсумовує обсяг виробництва товарів та послуг за встановлений період.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) — це важливий показник зростання економічної системи, який є підсумком виробничої діяльності економічного суспільства у сфері матеріального і нематеріального виробництва.

Виділяють два показники валового внутрішнього продукту: номінальний та реальний. Номінальний ВВП обчислюють у реальних цінах певного року. А реальний валовий внутрішній продукт — перераховують з врахування інфляції до цін попереднього року.

У таблицю 2.6. зведемо дані номінального та реального ВВП у розрізі 2018-2022 років та конкретно розглянемо показники валового внутрішнього продукту України по кожному з досліджуваних років.

Таблиця 2.6.

Валовий внутрішній продукт України за 2018-2022 роки

Період, рік	Номінальний ВВП, млн. грн. (в фактичних цінах)	Реальний ВВП,
-------------	--	---------------

		млн. грн. (в цінах попереднього року)
2018	3558706	3083409
2019	3974564	3675728
2020	4194102	3818456
2021	5459574	4363582
2022	5191028	3865780

Джерело: складено на основі [2, с.10-12].

Як видно з показників даної таблиці найвищий номінальний ВВП був у 2021 році та склав 5 495 574 млн. грн., а найнижчий у 2018 році — 3 558 706 млн. грн. Номінальний ВВП поступово ріс на протязі заданих років, але відбувся спад у 2022 році. Щодо реального валового внутрішнього продукту, то тут показники суттєво не відрізняються. Найвищий реальний показник у 2021 році становив 4 363 582 млн. грн., найнижчий — 3 083 409 млн. грн. у 2018 році.

На рисунку 2.3.1. графічно зобразимо показники валового внутрішнього продукту у розрізі років та поділу на номінальний та реальний ВВП.

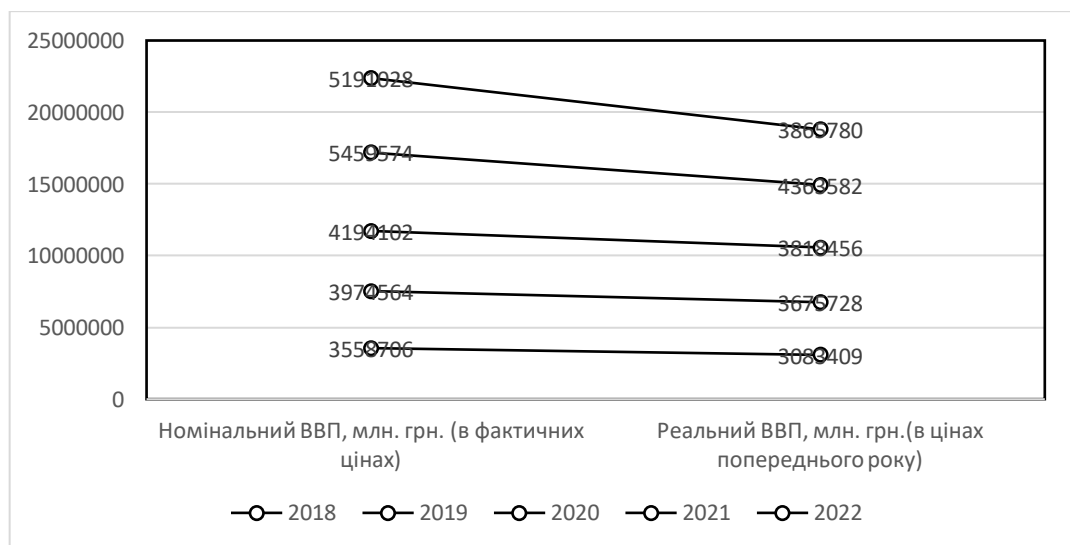

Рис. 2.2. Динаміка показників ВВП у розрізі досліджуваних років

До таблиці 2.7. зведемо дані річного індексу інфляції в Україні. Найвищий показник інфляції становить 126 у 2022 році, найнижчий 104,1 у 2019 році. Для 2018 та 2020 роках річний індекс інфляції суттєво не відрізняється.

Таблиця 2.7.

Порівняльна характеристика річного індексу інфляції в Україні
за 2018-2022 роки

Період, рік	Індекс споживчих цін за рік
2018	109,8
2019	104,1
2020	105,0
2021	110,0
2022	126,0

Джерело: складено на основі [2, с.13-15].

Співвідношення курсу гривні до долара та євро за 2018-2022 роки на початок та кінець року наведемо в таблиці 2.8

Таблиця 2.8

Курс гривні до долара та євро за 2018-2022 роки

Період, рік	Курс 100 доларів (в грн.) на початок року	Курс 100 доларів (в грн.) на кінець року	Курс 100 євро (в грн.) на початок року	Курс 100 євро (в грн.) на кінець року
2018	2789,0540	2768,8264	3353,2796	3171,4138
2019	2768,8264	2329,2885	3171,4138	2580,8517
2020	2368,6200	2826,0500	2642,2000	3463,7500
2021	2827,4600	2720,7700	3473,9600	3077,6000
2022	2727,8200	3656,8600	3092,2600	3895,1000

Джерело: складено на основі [2, с.16-18].

Зниження облікової ставки призводить до запуску нових депозитних продуктів за зниженими ставками. Слід зазначити, що зниження ставок не впливає на скорочення чистого прибутку. Для ретроспективи та примноження існуючих коштів для громадян вельми важливим є значне сповільнення інфляції до 8,6% у річному вимірі. Тривала та систематична макрофінансова підтримка іноземних держав сприяє зміцненню державного бюджету. Наразі мінімальні ризики того, що інфляція «з'їсть» вкладені кошти. Зараз відкрилась чудова можливість отримати достатній пасивний прибуток, вклавши власні кошти на депозити. На сьогодні переважають короткострокові депозити з розміщенням від 3 до 6 місяців.

АТ КБ «Глобус» має затверджену Стратегію управління ризиками. Її дія направлена на попередження виникнення ризиків, зведення до мінімуму шкоди, принесеної ними, збільшення додаткового прибутку та одержання доходу внаслідок ефективними управліннями ризиками. До суб'єктів управління ризиками Банку «Глобус» належать:

- Наглядова рада та Аудиторський комітет Наглядової ради Банку;
- безпосереднє Правління Банку;
- встановлені Комітети Правління Банку (Кредитний комітет, Комітет з питань управління активами та пасивами, Тарифний комітет, малі кредитні комітети та колегіальні органи, створені Правлінням Банку);
- нбазначені підрозділи контролю (ланка контролю внутрішнього аудиту, підрозділ з управління ризиками, підвідділ контролю за дотриманням норм);
- бізнес-підрозділи Банку.

Встановлена організаційна модель системи управління ризиками напряму підпорядковується Наглядовій раді підрозділу з управління ризиками та підвідділу перевірки за дотриманням встановлених норм (комплаєнс) Банку та гарантує своєчасне розкриття, вимірювання, спостереження, контроль та нівелювання ризиків і обов'язкове звітування.

АТ КБ «Глобус» проводить комплексну оцінку ризиків згідно свого бізнес профілю, а саме: кредитний ризик; ризик ліквідності; процентний ризик банківської книги; ринковий ризик; операційний ризик; комплаєнс-ризик.

Під час оцінювання всіх ризиків обраний банк враховує і ризик концентрації.

Встановлена система управління ризиками АТ КБ «Глобус» має три лінії захисту:

- перша лінія захисту проводиться на рівні бізнес-підрозділів Банку та підрозділів підтримки діяльності банку, які виявляють ризики та відповідають за них, складають звіти щодо актуального управління даними ризиками;
- друга лінія захисту контролюється на рівні Управління ризик-менеджменту та Служби комплаєнс Банку;
- третя лінія захисту проходить на рівні Служби внутрішнього аудиту, котра перевіряє та оцінює ефективність існування системи управління ризиками.

У 2020 році Декларацією схильності до ризиків було встановлено ризик-апетит та дотримано всіх меж ризик-апетиту.

Дія суб'єктів управління ризиками має чітко встановлену межу та регламентована. Такий поділ дає змогу уникати задвоєння функцій та забезпечувати відповідний рівень покладених обов'язків за прийняті рішення.

Визначальними видами ризиків для досліджуваного банку є кредитний ризик; ризик ліквідності та процентний ризик.

Кредитний ризик це фактичний або потенційний ризик для надходжень та капіталу банку. Він виникає внаслідок неспроможності контрагента виконати свої умови фінансового зобов'язання перед банком. Основна мета кредитного ризику — створення результативної системи управління для досягнення поточних та стратегічних цілей, використовуючи підходящі методи та засоби управління та перевірки за ризиками, утворені зовнішнім середовищем, розміщенням активів і пасивів та фінансовою діяльністю банку.

Напротязі всіх років Банк «Глобус» дотримувався встановлених Національним банком України нормативів кредитного ризику та підтримував належний рівень диверсифікації кредитного портфелю, проводив свою підприємницьку діяльність у встановлених межах продуктового та галузевого зосередження кредитного портфелю.

Розглянемо нормативи кредитного ризику по обраним рокам, дані зведемо до таблиці 2.9. для візуального перегляду та порівняння.

Таблиця 2.9.

Нормативи кредитного ризику АТ «КБ «Глобус» за 2018-2022 роки

Найменування нормативу	2018	2019	2020	2021	2022
норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7)	21,21%	14,98%	16,00 %	17,28%	17,04%
норматив великих кредитних ризиків (Н8)	193,07 %	38,02%	16,00%	160,62%	63,37%

Джерело: складено на основі [17, с. 2-5].

Протягом 2018 року значно поліпшилась якість кредитного портфелю Банку, зменшився обсяг непрацюючих кредитів на 149,2 млн. грн. та їх відсоток у загальному кредитному портфелю Банку на 12,9% до межі 10,3%.

У 2019 році банк «Глобус» зосереджує свою увагу на високодохідних напрямках розрібного бізнесу. Кредитний портфель роздрібних клієнтів зріс на 112 млн. грн. або на 14%.

Зважена кредитна політика та ефективне управління ризиком призвело до перевищення середнього показника якості кредитного портфелю у порівнянні з іншими комерційними банками України у 2020 році. Кредитний портфель Банку підвищився на 45%, частка проблемних кредитів (прострочені кредити більш ніж 90 днів) зменшилась на 27%, у порівнянні до загального кредитного портфелю Банку з 7,67% до 4,39%.

Для 2021 року ріст кредитного портфелю Банку «Глобус» становив 381 млн. грн., зріс з 2 459 млн. грн. до 2 840, при цьому обсяг проблемних кредитів

Банку (прострочення платежів більш ніж 90 днів) склав в цілому в кредитному портфелі Банку 4,8%.

У цьому ж році Банк ставить за мету і далі скорочувати концентрацію кредитного портфелю, спираючись першочергово на збільшення роздрібного кредитування та надання кредитів для малого та середнього бізнесу. Обраний Банк ставить за мету не зупиняти реалізацію поміркованої кредитної політики, а тільки продовжувати надалі.

2022 рік виявився надскладним для всієї України та її населення. Активні бойові дії на значній території призвели до неможливості позичальників вчасно погашувати заборгованість, не дивлячись на їх фінансовий стан. Банк провів ряд реконструкцій для майбутнього виконання позичальниками своїх зобов'язань.

Ризик ліквідності виникає через неспроможність банку виконувати свої зобов'язання у встановлені строки та без втрат. Банк «Глобус» створив Систему управління ліквідністю та платоспроможністю. Вона на неї покладені задачі з управління повсякденною платіжною позицією Банку та адміністрування платоспроможності та ліквідності Банку на встановлений термін.

У таблиці 2.10 наведемо нормативи ліквідності АТ «КБ «Глобус» в розрізі досліджуваних років.

Таблиця 2.10.

Нормативи ліквідності АТ «КБ «Глобус» за 2018-2022 роки

Найменування нормативу	2018	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6
норматив миттєвої ліквідності (Н4)	71,91%	74,98%	в межах норми	в межах норми	в межах норми
норматив поточної ліквідності (Н5)	69,60%	в межах норми	в межах норми	в межах норми	в межах норми

норматив короткострокової ліквідності (Н6)	71,62%	в межах норми	95,14%	80 %	в межах норми
середньозважене значення LCR за всіма валютами	в межах норми	183,37 %	177,16 %	в межах норми	296,34 %
середньозважене значення LCR в іноземній валюті	в межах норми	166,53 %	111,43 %	в межах норми	161,22 %
норматив довгострокової ліквідності NSFR					176,87 %

Джерело: складено на основі [17, с.8-9].

Протягом звітного періоду обраний Банк дотримувався встановлених нормативів ліквідності. Національний банк України встановив нормативи коефіцієнтів покриття ліквідністю (LCR), які наш Банк дотримався за всіма валютами та в іноземній валюті. Побудована структура активів та зобов'язань за строками була збалансованою. Протягом року, виконувалися в повному обсязі, встановлені ліміти на розрив ліквідності. Банк «Глобус» дотримувався розривів ліквідності по строкам та станом внутрішніх лімітів щодо розривів ліквідності.

Процентний ризик утворюється внаслідок несприятливих змін процентних ставок та є невід'ємним елементом діяльності АТ КБ «Глобус». Він впливає на прибуток Банку, на його економічну вартість активів, зобов'язань та позабалансових інструментів.

Досліджуваний банк у своїй діяльності використовує ГЕП-аналіз для оцінки та моніторингу процентного ризику у розтині термінів та видів валют. Також він зосереджує свою увагу на керуванні чистими процентними доходами в стислий термін, їх унормування та підвищення їх якості.

При зміні економічної та фінансової ситуації в країні, враховуючи існуючі ставки, Банк «Глобус» коригує належні відсоткові ставки.

Валютний ризик — це ризик, який виникає при зміні курсів іноземних валют та веде до утворення збитків через зміну ринкової вартості активів чи пасивів. Непередбачуване коливання курсів валют пов'язують з економічними

та політичними змінами в країні та світі. Основним фактором, який впливає на величину валютного ризику, є стан валютної позиції Банку.

Метою ефективного управління валютним ризиком є захист прибутку і капіталу Банку, забезпечення відповідності профілю валютного ризику Банку очікуванням Банку щодо змін валютних курсів у майбутньому. Вплив зміни валютного курсу на капітал Банку оцінюється за допомогою величини відкритої валютної позиції Банку.

З метою управління валютною позицією банку та мінімізації валютного ризику Банк здійснює лімітування валютних операцій та структурне балансування за обсягами та строками.

Висновок. Отже, кожен Банк у своїй діяльності затверджує свою Стратегію управління, яка направлена на попередження виникнення ризиків, зведення до мінімуму заподіяної ними шкоди. Прийнята організаційна модель системи управління ризиками підпорядковується Наглядовій раді підвідділу з управління ризиками та підрозділу контролю за дотриманням норм (комплаєнс) Банку, що забезпечує своєчасне виявлення, вимірювання, моніторинг, контроль та пом'якшення ризиків, а також належне звітування.

Грошово-кредитна політика Банку направлена на ведення чітких та послідовних кредитних рейтингів за кредитним портфелем, що здійсню цілеспрямоване управління відповідними ризиками та співставлення кредитних ризиків за всіма напрямки господарської діяльності. Рейтинги ризиків періодично аналізуються.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

В другому розділі магістерської роботи проведена детальна оцінка дієвості інструментів грошово-кредитної політики та їх вплив на діяльність банків за 2018-2022рр. Розглянута та обґрунтована характеристика основних тенденцій грошово-кредитної політики в Україні. Проаналізовано та вивчено

взаємозв'язок між грошово-кредитною політикою та фінансовими показниками банку АТ КБ «Глобус». Проведена вичерпна оцінка ризиків та можливостей для АТ КБ «Глобус» при зміні грошово-кредитної політики.

Цей розділ є аналітичним, тому він містить багато таблиць, рисунків які доповнюють та розкривають більш конкретні обрані показники, деталі, порівняння яких відбувається з року в рік.

Отже, зростання та розквіт ринкової економіки напряму залежить від сформованості сучасного грошово-кредитного ринку, глобалізацією фінансових ринків від дієвості інструментів грошово-кредитної політики. Досконала грошово-кредитна політика є запорукою продуктивному функціонуванню всієї ринкової економіки. Дієвість інструментів ГКП напряму впливають на діяльність банків та їх фінансовий стан. Сучасний стан економіки України постійно перебуває в напружених обставинах. Економічна стабільність нашої країни залежить від військових дій, від вливання допомоги міжнародних країн, від подолання інфляції, від інтеграції у світове співтовариство, від загальної національної безпеки багатостраждальної нашої держави. Узгоджена грошово-кредитна політика є передумовою стабільного розвитку економічної системи та безпеки.

Національний банк України є регулятором стабільності грошової системи, національної грошової одиниці, грошового обігу, ефективного та надійного функціонування комерційних банків. У цьому розділі опрацьована та встановлена оцінка дієвості інструментів грошово-кредитної політики та їх вплив на діяльність банку, проведена комплексна оцінка е ризиків АТ КБ «Глобус» за 2018-2022рр. Основні фінансові показники проаналізовано, систематизовано, досліджено та порівняно за задані роки діяльності.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

3.1. Шляхи ефективного використання інструментарію грошово-кредитної політики в Україні для забезпечення стабільного функціонування банківської системи

Останні роки економіка України потерпає від вервечки негативних факторів та кризових явищ, спричинених політичними потрясіннями, COVID-19, повномасштабним вторгненням російської федерації на українські землі, надвисоким рівнем корупції в країні, несприятливим інвестиційним середовищем, імпортозалежністю, дисбалансами в економічному секторі,

непродуктивною грошово-кредитною та валютною політикою, недостатнім рівнем банківського контролю. За таких складних умов, Національний банк України повинен зуміти виробити механізм спонукання до економічного врегулювання та росту, розробити антикризову політику для активності та ефективності впровадження інструментарію грошово-кредитної політики.

З метою забезпечення економічного процвітання, удосконалення економічних та фінансових благ населення, затвердження стабільності національної одиниці здійснюється грошово-кредитна політика держави. Зв'язуючим важелем виступає центральний банк України через регулювання фінансово-кредитних відносин між державою та іншими економічними суб'єктами.

Шляхи ефективного використання інструментарію грошово-кредитної політики в Україні для забезпечення стабільного функціонування банківської системи напряду залежать від вибору обраних цілей та монетарного режиму. Центральний банк періодично вносить коригування у грошово-кредитну політику в залежності від ситуації в країні та світі (пандемія COVID-19, повномасштабне вторгнення російської федерації на українські землі).

Відбір та застосування інструментарію ГКП, який використовує центробанк досить різний. Вибір залежить від економічної ситуації в країні, від політичного напрямку держави, від розвитку її фінансово-економічних ринків, від властивостей національної банківської системи, від державних традицій та реальних економічних умов сьогодення.

Для створення безпечних умов стійкості національної грошової одиниці, центробанк використовує обов'язкові резервні вимоги — один з інструментарію грошово-кредитної політики.

За допомогою резервних вимог центральні банки можуть впливати на розмір грошової бази та впливати на інфляцію. Попит на гроші не може бути сталою величиною, потрібно враховувати можливий вихід грошової пропозиції за встановлені та прогнозовані грані. Внаслідок дестабілізуючих зовнішніх та внутрішніх впливів (нестабільність банківської системи,

підвищення цін на енергоносії і т. д.) виникає потреба у внутрішніх джерелах ліквідності. Центральний Банк повинен у стислі терміни переглянути та запропонувати шлях до врегулювання грошової пропозиції. При виникненні фінансових криз відбувається скорочення норм обов'язкових резервів по всіх видах зобов'язань банків, а центробанк розпочинає регулювання грошової системи з залученням інструментів грошово-кредитної політики.

Політика обов'язкового резервування — ще один вид інструментів грошово-кредитної політики, на котрий потрібно звертати увагу та постійно вдосконалювати. Шляхи вдосконалення обов'язкових резервів різноманітні: диверсифікація резерву в залежності від умов банківської системи; диференціювання обов'язкових резервів в залежності від депонованої суми грошової маси. Думки вчених та економістів розділились щодо можливості пом'якшення проведення політики обов'язкового резервування та суттєвої модернізації системи резервних вимог або, взагалі, цілковитого її скасування.

Результати змін у грошово-кредитній політиці (тобто, наслідки дій її інструментів) проявляються лише із певним лагом, тому прогноз макроекономічного розвитку, зокрема інфляції на середньострокову перспективу відіграє ключову роль у формулюванні рішень стосовно стабільності грошової одиниці. Серед найважливіших передумов проведення ефективної і прозорої монетарної політики - якісний аналіз і можливість розробки прогнозу основних макроекономічних показників. У цьому контексті для НБУ ключовим елементом є оцінка основних каналів трансмісійного механізму за допомогою макроекономічних моделей, використання яких дає змогу оцінити вплив монетарних рішень на економіку у середньостроковій перспективі. Особливо актуально це питання постає при режимі інфляційного таргетування, коли центральний банк в оцінках відхилення прогнозованої інфляції від цільової базується на оцінці як поточного стану так і стану економіки в майбутньому. При інфляційному таргетуванні існування системи економічного прогнозування є ключовою

основою для досягнення успіху (іноді режим інфляційного таргетування навіть називають режимом таргетування прогнозу інфляції) [58, с. 364].

Для забезпечення стабільного функціонування банківської системи запропонуємо свій механізм удосконалення обов'язкового резервування в нашій країні:

1. Щоб визначати середньозважену величину обов'язкових резервів необхідно встановити чіткий період для її розрахунку. Так проявиться еластичність системи обов'язкового резервування, встановиться максимально об'єктивна величина резервів. При такому механізмі комерційні банки матимуть можливість зважати на коливання залишків депозитів та планувати активні операції, враховуючи рівень доходу.
2. Збільшити різновиди поділу резервних вимог. Зараз резервні вимоги поділяються за терміновістю та за видом валют. Пропонуємо збільшити класифікацію поділу величини резервних вимог за такими критеріями:
 - за розміром та типом кредитних установ;
 - за певною спрямованістю кредитів в поточну чи інвестиційну діяльність;
 - за цільовими коштами на банківських депозитах.

Такий широкий поділ резервних вимог за різноманітними критеріями сприятиме збільшенню гнучкості та раціональності їх авторитетності до стійкості національної одиниці.

3. Для поліпшення продуктивності кредитних закладів та заохочення банків до комплектування резервних вимог Національному Банку України пропонується ввести нарахування та оплату відсотків на обсяг обов'язкових резервів банків.

Введення такого механізму в дію повинно позитивно вплинути на роботу банків та підвищити їх кредитне функціонування.

Для удосконалення та втримання стабільності в економіці України та її банківської системи необхідно поступово проводити заходи для активізації та підтримки інструментів грошово-кредитної політики. Нижче перелічимо

головні напрямки, на які слід першочергово звернути увагу, щоб знизити та усунути кризові явища:

- Покращення використання процесів курсоутворення, поліпшення монетарної політики сприятиме більш гнучкому обміну курсу гривні, врегулюванні попиту та пропозиції на валютному ринку, детальній характеристиці власних валютних ризиків та приймання ризиків валютних зобов'язань.
- Активне використання норм обов'язкового резервування валютного депозиту та валютних рахунків за строками та видами, призведе до послаблення доларизації економіки, зменшення міри кредитної та депозитної доларизації у банківській системі активів та зобов'язань.
- Удосконалення продуктивності процентної політики НБУ. Спонування банків до надання кредитів реальному сектору, послаблення процентних ставок за активними і пасивними процедурами сприятиме збільшенню підходу комерційних банків до надання кредитів рефінансування. Обіг залучених вільних коштів банків сприятиме розвитку економіки.
- Покращення результативності методу рефінансування комерційних банків шляхом підсиленого нагляду за витрачанням коштів рефінансування за ціллю, введення практики селективного кредитування, субсидування процентних ставок.
- Оптимізація та лімітування обсягів ОВДП, з метою попередження зростання інфляційних процесів.

Сучасний фінансовий ринок потребує значних змін для усунення безлічі посталих проблем та покращення ефективної діяльності грошово-кредитної політики. Основними проблемами є:

1. Захмарний рівень доларизації економіки.
2. Надвисокий рівень корупції, який призводить до відчуження України на світовому ринку. Виникнення корупції кризового типу.

3. Слабка монетизація економіки України, девальвація гривні, емісія грошей, зростання цін та збільшення інфляції.
4. Війна — надскладна у вирішенні проблема для економіки України, починаючи з 2014 року на Донбасі та повномасштабне вторгнення російської федерації на територію нашої країни, порушення цілісності території, окупація певних територій.

Розглянемо наступні шляхи для подолання кризових явищ та проблем в економічному секторі України та створення стабільних, стійких методів для належного функціонування банківської системи:

1. Введення заборони на внутрішньому ринку країни на встановлення цін в іноземній валюті — дедоларизація України. Розрахунки між економічними суб'єктами повинні бути лише у національній валюті, відновлення довіри до національної грошової одиниці, утримання її стійкості та стабільності. Зведення девальваційного навантаження на гривню на нівець, заборона валютного кредитування, як результат — зниження попиту на іноземну валюту. Встановлення надвисоких ставок податку на придбання іноземної валюти та налаштування відчутної різниці між купівлею та продажем валюти. Зменшення залежності від закордонних кредиторів та зниження державних позик.
2. Розвиток та поширення вексельного обігу на відкритому ринку, введення в обіг цінних паперів, акцій, облігацій.
3. Підвищення ефективності антикорупційних органів в Україні, таких як НАЗК (Національне агентство з питань запобігання корупції), НАБУ (Національне антикорупційне бюро України), САП (Спеціалізована антикорупційна прокуратура) та ін. На нашу думку, одними з найефективніших методів є:
 - забезпечення невідворотного кримінального покарання за корупцію;
 - звільнення з посади, з подальшою заборонаю працювати в органах державної влади та втрата соціальних гарантій (наприклад, пенсії);
 - позбавити народних депутатів недоторканості;

- створювати системи прозорості для людей, такі як Prozorro;
 - щорічна звітність урядовців. [43, с. 110].
4. Розвиток національної економіки, збільшення обсягів виробництва товарів та послуг, загальне економічне зростання України — це шлях до підвищення рівня монетизації в країні.
 5. Розквіт та розвиток економіки України в період війни надто складний і майже не можливий. Але Національний банк України взяв за головне не припиняти роботу для прискорення можливої стабілізації економіки. Якнайбільше допомагати, підтримувати та робити все можливе, щоб Збройні Сили України мали все необхідне для оборони.
 6. Регулювання фінансового сектору, стійкість монетарної політики постійно моніториться та продовжується. Так, було скорочено граничні терміни розрахунків за експортно-імпортними операціями від 365 до 90 календарних днів, щоб запобігти виведення капіталу в іноземні країни та стримати виникнення макроекономічних дисбалансів.

Разом з тим, центральний банк фінансує лише критичні видатки уряду в обмежених обсягах та зберігає повну прозорість у висвітленні таких операцій.

Це дасть змогу запобігти:

- 1) посиленню фіскального домінування та високій інфляції;
- 2) послабленню довіри до НБУ та розбалансуванню очікувань;
- 3) ускладненню процесу євроінтеграції України та співпраці з міжнародними фінансовими донорами [44, с. 110].

Висновок. Аналіз грошово-кредитної політики України показав, що вона чинно міняється, розвивається та створюється дворівнева банківська система, збільшується кількість комерційних банків та небанківських кредитних установ. Після закінчення війни планується створити зону вільної торгівлі з Європейським Союзом, шляхом вдосконалення та підвищення якості української продукції, її вихід на світові ринки. Головним завданням лишається заснування прозорого механізму грошово-кредитної політики, її розвиток та ефективність.

У ході магістерської роботи визначено, що основною метою сучасної грошово-кредитної політики України — є гарантування цінової стабільності, досягнення та підтримка низьких темпів зростання споживчих цін як значної умови створення збалансованого та стабільного економічного зростання, розвиток економіки і динаміки інфляції.

3.2. Оптимізація діяльності АТ «КБ «Глобус»» під впливом грошово-кредитної політики

Не дивлячись на складні обставини сьогодення, АТ КБ «Глобус» постійно оптимізує свою діяльність, бере участь у міжнародних конференціях, форумах та ін.

Банк «Глобус» розпочинає участь у державній програмі «Енергодім» від Фонду енергоефективності, після призупинення програми внаслідок повномасштабного вторгнення. Банк пропонує всім учасникам програми «Енергодім» оформити позику на термін до 5 років за відсотковою ставкою 16% річних на суму до 3 млн. грн. без забезпечення та первинного внеску. При залученні органів місцевої влади до прийняття участі в цій програмі, можливо зменшити потрібні розрахунки за кредитами.

На даний час, банк «Глобус» підписав угоду з Львівською обласною державною адміністрацією. За умовами угоди, кредитори — ОСББ одержать компенсацію за відсотками наданого кредиту. Дана комерційна установа планує розширювати угоди і з іншими державними адміністраціями в різних регіонах України.

Раціональна робота органів місцевої влади, Фонду енергоефективності та залучених банків надають громадянам шанс на модернізацію та утеплення власних будинків з використанням мінімальних затрат.

Керівництво банку активно розвиває та оптимізує діяльність своєї установи під зміни грошово-кредитної політики.

Так, Голова правління банку «Глобус» Сергій Мамедов відвідав Архітектурно-будівельний BUSINESS FORUM «Відбудова України. Модернізація та трансформація» на якому обговорювались минулі та майбутні тенденції розвитку банківського сектору.

Щодо майбутніх тенденцій Сергій Мамедов виокремив наступні:

- У 2023 році головним напрямком розвитку кредитних банківських програм є участь у державній програмі пільгових кредитів для МСБ “5-7-9%” (в загальній структурі виданих кредитів, позики за програмою “5-7-9” складають понад 50%);
- З лютого 2022 року обсяг чистих активів платоспроможних банків збільшився на 31,5%;
- Банки нарощували обсяги високоліквідних активів: депозитних сертифікатів НБУ та кошти на кореспондентських рахунках;
- З лютого 2022 року попит на ОВДП збільшився майже у 2 рази;
- Обсяг “чистих” кредитів суб’єктам господарювання знизився на 4%;
- Обсяг роздрібного гривневого кредитного портфеля за півтора року війни скоротився на 15%;
- З початку широкомасштабного вторгнення банківські резерви під кредитні ризики збільшилися на 33% [58, с. 8].

Банківські кредитні програми цього року зацікавили багатьох, адже війна продовжується і потрібно прилаштовуватись до складних обставин сьогодення, шукати альтернативний вихід для підтримки діяльності та розвитку.

Незважаючи на «військові» умови життя, банківський сектор поступово набирає обертів, банки активно приймають участь у втіленні державних програм та показують ефективну співпрацю з органами місцевої влади.

«Розвиток саме малого та середнього бізнесу, попри всі складнощі, є рушієм позитивних змін в економіці країни. І наше завдання, як і всього банківського сектору, всіляко сприяти українським підприємцям зростати та отримувати прибуток», - підкреслила Оксана Шульга [17, с. 8].

Фінансові установи широко використовують штучний інтелект (ШІ). Напротязі трьох років застосування ШІ фінансові установи зберегли понад 35 млрд. доларів. Значна доля провідних компаній світу вважають, що штучний інтелект може стати основним джерелом для подальшого розквіту.

На щорічному Саміті Mastercard з кібербезпеки та ризиків (RiskX), представники Глобус банку зауважили, що головна увага була приділена масштабному використанню штучного інтелекту в банківському секторі, а саме:

- захисту клієнтських транзакцій;
- застосування систем прийняття рішень про налагодження ділових взаємин з потенційними клієнтами;
- використання систем навчання з розкриття шахрайства завдяки VR технологій.

Вважається, що українська банківська система за своїм потенціалом, є однією з найперспективніших у світі. Водночас прийняття участі у банківських конференціях залучить нові інноваційні знання, вдосконалить фінансові технології, захистить платежі та знизить ризик менеджменту.

Також Глобус Банк прийняв участь у міжнародній конференції «Future of finance 2023— waves of change», яка проходила в Амстердамі. На зустрічі присутніми були 500 представників інвестиційних фондів, комерційних банків та других фінансових товариств з усіх куточків світу. Головними темами цього заходу стали фінансові інклюзії, обговорення та знаходження шляхів боротьби зі змінами клімату та швидкий розвиток інноваційних технологій.

Олена Дмитрієва, перша заступниця голови правління Глобус Банку, зазначила, що участь у Амстердамській конференції — це спосіб донести важливість підтримки приватним іноземним капіталом українських підприємств мікро-, малого та середнього бізнесу та налагодити нові перспективні міжнародні взаємини [17, с.7].

Оптимізація діяльності АТ КБ «Глобус» під впливом грошово-кредитної політики проходить постійно та в залежності від ситуації в країні. Банк

орієнтується на зміни сьогодення та намагається пристосуватися до них та впроваджувати нові технології та інновації.

Так, введення новітніх інновацій дають Банку нагоду наростити обсяг кредитного портфеля фізичних осіб та набути збільшений процентний та комісійний доходи. Низький рівень кредитування протягом останніх років, спонукає до знаходження альтернативи та програми, завдяки якій можливо підвищити прибутковість банку за рахунок активного кредитування фізичних осіб.

Не менш важливим є дієвий розвиток цифрових технологій для скорочення операційних витрат та орієнтування на вимоги клієнтів. Сучасне покоління більш орієнтоване на проведення операцій в мобільних додатках, біометричних системах аутентифікації, діалоговим інтерфейсам (чат-ботам), мобільним платіжним сервісам (ApplePay, GooglePay) та інш.

НБУ у квітні 2020 року надав можливість комерційним банкам проводити спрощене, необтяжливе, віддалене розпізнання фізичних осіб без фізичної присутності клієнтів у банку.

Тому, як варіант оптимізації банку, можна запропонувати йому скоротити свої відділення та передивитись роль працівників цих відділень. Через новостворений мобільний додаток запропонована розробка та впровадження дистанційної ідентифікації клієнтів.

Також рекомендується впровадити систему управління якістю кредитного портфеля фізичних осіб, якісну систему ухвалення рішення про кредитування, систематизувати та налагодити постійну роботу з утвореними заборгованостями, та заборгованостями, які є проблемними.

Радимо спрямувати діяльність банку з надання кредитів для фізичних осіб на затвердження та розгляд виданих кредитів, встановити жорсткий контроль за процесом надання кредитів, лімітувати ризикованість кредитної діяльності. Використовуючи такий ретельний аналіз на етапі прийняття рішення про надання кредиту, здійснюється більш ретельніша оцінка

кредитоспроможності клієнта, якісніше переглядаються умови надання кредиту.

Якщо Банк відмовлятиметься від пролонгації раніше виданих проблемних кредитів, то позбудеться «завіслої» заборгованості шляхом переуступлення права вимоги іншим інституціям.

Якщо клієнт має позитивну кредитну історію, то фінансова установа, могла б на регулярній основі передивлятися розмір кредитної лінії в бік її збільшення. Для цього Банк повинен певний період часу відстежувати позитивних кредитоплатників, шляхом зібрання інформації про відмову в здійсненні видачі готівки по картці на підставі нестачі коштів. Такі заходи повинні бути гарно обдумані та залучені в процес. Адже банк може збільшити кредитний ліміт позичальнику з гарною кредитною історією погашення автоматизовано та миттєво (онлайн).

Аналізуючи позитивних кредитоспроможних платників, які заслуговують на підвищення ліміту кредитування, з обережністю необхідно придивлятися до тих позичальників, які здійснюють погашення кредитної заборгованості з метою використання кредитних коштів за пільговою відсотковою ставкою. Такі позичальники не виплачують Банку гроші за кредит у вигляді відсотків, доданих за стандартною процентною ставкою, тому що відсотковий внесок за користування кредитом в пільговий період в основному становить 0,01% річних. А збільшення величини кредиту даним позичальникам, підвищує розмір платежу, котрий кредитопозичальник повинен виконувати щомісяця, щоб зостатись у пільговому періоді (тобто, використувати кредит за спеціальною відсотковою ставкою, 0,01% річних). Це може призвести до невзмоги позичальнику оплатити такі кошти і він обмежить погашенням саме мінімального платежу, після чого Банк розпочне нарахування процентів за користування кредиту за стандартною процентною ставкою (приблизно — 40% річних).

Ця політика, направлена на виключення з портфелю безнадійних кредитів та зростання величини кредитування клієнтам з якісним погашенням

кредитів та клієнтоспроможним платникам, які перебувають в пільговому періоді; також сприяє підвищенню процентних доходів, зниженню витрат на відрахування в резерви, поліпшенню якості кредитного портфеля та зростання економічної ефективності діяльності Банку з кредитування фізичних осіб за платіжними картками на відкорегованих засадах управління.

При запровадженні системи управління витратами знизяться адміністративні витрати, частина котрих за останні роки значно зросла у сукупних витратах банку.

Останнім часом достатньо відчувається зниження прибутковості у багатьох банках, причиною є зменшення процентної маржі та підвищення конкуренції. Та перш за все, необхідно зробити глибокий аналіз діяльності банку в розрізі його бізнесів, проектів та продуктів, виділити головні напрямки витрат та можливості їх зменшення, а лише потім проводити агресивну політику з мінімізації витрат.

Щоб оптимізувати адміністративні витрати комерційних банків необхідно провести реструктуризацію банку шляхом скорочення чисельності його відокремлених відділень (підрозділів). Значного зменшення операційних виплат можливо досягти внаслідок автоматизації головних бізнес-процесів Банку. Ще один шлях до оптимізації роботи — зменшення витрат на оплату праці. Скорочення персоналу є непопулярною дією. Кращим варіантом буде зменшення часу на оформлення рахунку, відкриття платіжної картки та проведення віддаленої ідентифікації клієнтів. Введення таких заходів дадуть змогу зменшити собівартість надання послуги і збільшити чисельність клієнтів, які матимуть змогу отримати платіжну картку. Заощадження витрат буде відбиватися й у зменшенні витрат на оренду офісного приміщення та облаштування робочих місць співробітників. Відомо, що при зменшенні кількості часу на проведення банківської операції, зменшиться і чисельність попиту на персонал.

Оптимізації та ефективності діяльності банку залежать і від наукового рівня менеджерів, котрі приймають управлінські рішення, розробляють раціональну стратегію управління в кінцевому результаті.

Висновок. Отже, оптимізація діяльності банківської системи під впливом грошово-кредитної політики повинна постійно контролюватись, змінюватись від обставин та крокувати в ногу з нововведеннями, не зважаючи на складні обставини сьогодення.

Банк АТ «КБ «Глобус»» постійно відслідковує всі зміни в грошово-кредитній політиці, приймає участь у міжнародних самітах, конференціях, державних програмах, фондах та ін. На даному етапі розвитку банківської системи ключовими засадами в підвищенні оптимізації та продуктивності всієї банківської діяльності є інвестування у нові технології, автоматизування бізнес-процесів та удосконалення якості обслуговування клієнтів. Об'єктивна оцінка оптимізації таких змін необхідна при оцінці витрат, які дали змогу отримати ті чи інші результати, тому що, сама по собі величина результату не надає можливості робити висновки про ефективність або неефективність роботи банку.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Підводячи підсумки третього розділу, в якому розглядалися напрями збільшення ефективності грошово-кредитної політики в контексті забезпечення стабільності банківської системи, прийшли до таких висновків:

- для забезпечення стабільного функціонування банківської системи потрібен свій механізм удосконалення обов'язкового резервування, котрий полягає в встановленні чіткого періоду для розрахунку середньозваженої величини обов'язкових резервів;
- слід приділити більшу увагу для збільшення класифікації поділу величини резервних вимог за розміром та типом кредитних установ, за певною

спрямованістю кредитів в поточну чи інвестиційну діяльність, за цільовими коштами на банківських депозитах;

- обґрунтовано та запропоновано ввести нарахування та оплату відсотків на обсяг обов'язкових резервів банків;
- для удосконалення та втримання стабільності необхідно покращувати використання процесів курсоутворення, поліпшувати монетарну політику;
- активно використовувати норми обов'язкового резервування валютного депозиту та валютних рахунків за строками та видами;
- удосконалювати продуктивність процентної політики НБУ;
- покращувати результативність методу рефінансування комерційних банків;
- оптимізувати та лімітувати обсяги ОВДП.

Також для оптимізації роботи досліджуваного банку «Глобус», запропонована розробка та впровадження дистанційної ідентифікації клієнтів; рекомендовано запровадити систему управління якістю кредитного портфеля фізичних осіб, якісну систему ухвалення рішення про кредитування, систематизувати та налагодити постійну роботу з утвореними заборгованостями, та заборгованостями, які є проблемними.

ВИСНОВКИ

У першому розділі кваліфікаційної роботи «Теоретичні засади грошово-кредитної політики» розглянуто теоретичні засади здійснення грошово-кредитної політики: досліджено її поняття та роль в економічному розвитку країни; розглянуті основні інструменти грошово-кредитної політики; обґрунтовано вплив грошово-кредитної політики на діяльність банків.

Підсумовуючи дослідження у першому розділі, зроблені наступні висновки. Грошово-кредитна політика — є комплексом взаємозв'язаних, узгоджених на звершення заздалегідь встановлених соціально-економічних цілей, заходів щодо стабілізації грошового ринку, які реалізовує держава через центробанк країни.

Повіреном органом, через котрого держава втілює грошово-кредитну політику, є Центральний банк України. Класифікація інструментів грошово-кредитної політики досить широка. Вона залежить від впливу на грошовий ринок, від спрямованості та періодичності.

Найдужче вживаними інструментами грошово-кредитної політики є політика обов'язкових резервів (або політика мінімальних резервів), процентна політика (або політика рефінансування) та політика відкритого ринку.

Основною метою грошово-кредитної політики Нацбанку є гарантування стабільності національної грошової одиниці. Застосування методів грошово-кредитної політики посилює здатність ринкової економіки до саморегуляції, підвищенню ефективності її механізму, усуненню монетарними заходами окремих недоліків, внутрішньо властивих ринковій економіці.

У ході роботи вивчені та проаналізовані на дієвість інструменти грошово-кредитної політики в Україні. Дійшли до висновку, що необхідно приділяти більш дієву увагу до операцій на відкритому ринку та детальніше опрацьовувати ринкові механізми.

Другий розділ роботи «Оцінка дієвості інструментів грошово-кредитної політики та їх вплив на діяльність банків за 2018-2019 рр.» більш аналітичний. В ньому розглянуто характеристику основних тенденцій грошово-кредитної політики в Україні, прослідковано взаємозв'язок між грошово-кредитною політикою та фінансовими показниками банку АТ «КБ «Глобус»», наведено аналіз змін у діяльності АТ «КБ «Глобус»» при зміні ключових параметрів грошово-кредитної політики, проведена оцінка ризиків та можливостей для АТ «КБ «Глобус»» при зміні грошово-кредитної політики.

Систематизовано порівняльну характеристику основних тенденцій грошово-кредитної політики в Україні. Основні засади грошово-кредитної політики в основному пролонгуються та вводяться в дію й далі. Зокрема, це підтримка цінової стабільності в країні, дотримання режиму плаваючого обмінного курсу, використання облікової ставки як основний інструмент грошово-кредитної політики. Також вивчено об'єкти регулювання, методи та інструменти грошово-кредитної політики Національного Банку України, наведені основні принципи грошово-кредитної політики.

Проаналізована динаміка активів, власного капіталу та зобов'язань АТ «КБ «Глобус» за досліджувані роки. Наведено рейтинг стійкості АТ «КБ «Глобус» за 4 квартал 2018-2022 років за показниками стресостійкості та лояльності вкладників. Вичерпний аналіз фінансового стану підприємства наведено у Додатках за всі опрацьовані роки.

Висвітлено стратегію управління ризиками АТ КБ «Глобус». Розглянуто нормативи ліквідності та нормативи кредитного ризику обраного банку за 2018-2022 роки, показники систематизовано до відповідних таблиць.

Бездоганна грошово-кредитна політика є гарантом продуктивного функціонування всієї ринкової економіки. Дієвість інструментів ГКП напряду впливають на діяльність банків та їх фінансовий стан.

У третьому розділі магістерської роботи було розглянуто напрями збільшення ефективності грошово-кредитної політики в контексті забезпечення стабільності банківської системи.

Проаналізовано шляхи ефективного використання інструментарію грошово-кредитної політики в Україні для забезпечення стабільного функціонування банківської системи.

Забезпечення стабільного функціонування банківської системи повинно мати свій механізм удосконалення обов'язкового резервування.

Щоб зменшити та позбутись кризових явищ в економіці України та в її банківській системі потрібно постійно робити заходи для активізації та підтримки інструментів грошово-кредитної політики.

Опрацювавши завдання, зрозуміли, що для удосконалення та втримання стабільності необхідно покращити використання процесів курсоутворення, поліпшити монетарну політику; активно використовувати норми обов'язкового резервування валютного депозиту та валютних рахунків за строками та видами; удосконалювати продуктивність процентної політики НБУ; покращувати результативність методу рефінансування комерційних банків; оптимізувати та лімітувати обсяги ОВДП.

Порекомендовано спрямувати банківську діяльність з надання кредитів для фізичних осіб на затвердження та розгляд виданих кредитів, встановити жорсткий контроль за процесом надання кредитів, лімітувати ризикованість кредитної діяльності.

Підсумовуючи, зазначимо, що ключовими засадами в підвищенні оптимізації та продуктивності всієї банківської діяльності є інвестування у нові технології, автоматизування бізнес-процесів та удосконалення якості обслуговування клієнтів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ситник Н. С., Назар Н. В. Особливості грошово-кредитної політики України в сучасних умовах. *Молодий вчений*. 2019. № 10(74). URL: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/151-1.pdf> (дата звернення: 19.09.2023).
2. Монетарний огляд за 2018, 2019, 2020, 2021, 2022 рік // www.bank.gov.ua.
3. www.economy.nauka.com.ua / №3, А.В. Колєватова, ORCID:0000-0001-5035-5481, О.В. Пащенко, ORCID:0000-0003-4992-6069, 2020.
4. Ю. М. Уманців, О. І. Міняйло, Л. В. Економічна політика держави : навч. посіб./ Лебедева. – К.: КНЕУ, 2020. – 480 с.
5. Банківська система: навч. посіб. / за заг. ред. О. І. Береславської. Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. 485 с.

6. Гудзовата О. О. Обґрунтування методів, інструментів та засобів державного регулювання в грошово-кредитній сфері в системі забезпечення фінансової безпеки держави. *Причорноморські економічні студії. Одеса, 2018. № 32. С. 43–47.*
7. Васильців Т. Г. Формування грошово-кредитних інструментів забезпечення фінансової безпеки України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна. Львів: ЛьвДУВС, 2018. Вип. 1. С.*
8. Гудзовата О. О. Грошово-кредитна політика в системі забезпечення фінансової безпеки України: теоретико-методологічні засади та напрями реалізації: *монографія. Л.: Вид-во ННБК «АТБ», 2018. 300 с.*
9. О.І. Копилюк, О.М. Музичка. Банківські операції. *К.: Центр учбової літератури, 2022. 536 с.*
10. Вступ до макро- та мікроекономіки : навчальний посібник / Г. І. Скорик, М. Б. Швецова, П. І. Стецюк. *Друге видання. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 164 с.*
11. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка: підручник: у 2 кн. [С.М. Панчишин, П.І. Островерх, І.В. Грабинська та ін.]; за ред. С. Панчишина і П. Островерха. – 3-тє вид., виправл. та доп. – Кн.1.: *Вступ до макроекономіки. Макроекономіка. – Львів: Apriori, 2020. – 648с.*
12. Королюк Т. О. Роль монетарної політики у забезпеченні національної безпеки України. *Економіка та держава. 2019. № 6. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/6_2019/9.pdf (дата звернення: 25.09.2023).*
13. Козюк В. Поведінка центрального банку в світлі концепції сучасної монетарної теорії. *Журнал європейської економіки. 2018. №2 (2). — 226-248 с.*
14. Банківська справа [Електронний ресурс]: навчальний посібник / О. М. Колодізев, О. М. Рац, С. М. Киркач, К. М. Азізова. – *Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 347 с.*

15. Основні засади грошово-кредитної політики на 2018, 2019, 2020, 2021, 2022 роки // www.bank.gov.ua. <https://bank.gov.ua/>
16. Порядок розроблення Основних засад грошово-кредитної політики та здійснення контролю за її проведенням. *Затверджено Рішення Ради Національного банку України від 05.09.2012 № 21* [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0021500-12/page>.
17. Фінансові показники АТ КБ «Глобус». [Електронний ресурс]: <https://globusbank.com.ua/ua/pro-bank.html>.
18. Бричка Б. Б. Політика зміни нормативу обов'язкового резервування в Україні // *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2019. № 3. С. 223-228. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2019_3_43. 16. Бричка Б. Б. Суть, цілі та типи грошово-кредитної політики // *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 40. С. 182-186. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2019_40_35 – 0,60 д.а. 17.
19. Бричка Б.Б. Класифікація грошово-кредитної політики // *Економіка сьогодні: актуальні питання та інноваційні аспекти: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 31 січня 2020 року*. Запоріжжя: ГО «СІЕУ», 2020. С. 86-89. 18.
20. Бричка Б.Б. Монетарний режим таргетування інфляції та його ефективність // *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 42. С. 175- 181. URL: http://bses.in.ua/journals/2019/42_2019/34.pdf – 0,66 д.а.
21. Бричка Б.Б. Незалежність центрального банку, її переваги та недоліки // *Наука та інтелектуальний капітал у системі факторів трансформаційної економіки: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 17 серпня 2019 року*. Київ: ГО «Київський економічний науковий центр», 2019. С. 90-92.
22. Бричка Б.Б. Облікова ставка та аналіз її динаміки в Україні // *Інфраструктура ринку*. 2019. №31. С. 3-9. URL: <http://www.marketinfr.od.ua/uk/31-2019> 21. Бричка Б.Б. Передавальний механізм грошово-кредитної // *Сучасні міжнародні економічні відносини:*

становлення та особливості розвитку: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса, 17 серпня 2019 року. Одеса: ЦЕДР, 2019. С. 90-93

23. Бричка Б.Б. Перспективи запровадження таргетування номінального ВВП // *Формування ринкової економіки*. 2019. Вип. 42. С. 3-13.

23. Бричка Б.Б. Суть, переваги та недоліки операцій на відкритому ринку // *Актуальні питання економіки, обліку, фінансів та права в сучасних умовах: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 2019 року. Полтава: «Центр фінансово-економічних наукових досліджень», 2019. С. 16-18.* 24.

24. Бричка Б.Б. Фактори стабільності національної грошової одиниці // *Інформаційні технології та фінансова система: сучасний стан, ефективність, перспективи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів та молодих учених, м. Київ, 31 січня 2020 року. Київ: Аналітичний центр «Нова Економіка», 2020. С. 83-87.*

25. Бричка Б. Б. Валютний канал трансмісійного механізму грошовокредитної політики // *Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка. Серія Економічна*. 2019. № 57. С. 200-208. 15.

26. Волоснікова Н.М. Системні чинники грошово-кредитної політики ата їх вплив на мікро- та макроекономічні процеси в Україні // *Вісник НТУ «Харківський Політехнічний Інститут»*. 2018. № 20(1296). С. 87-90.

27. Гудзовата О.О. Механізм реалізації грошово-кредитної політики в системі зміцнення фінансової безпеки України : дисер. докт. ек. наук: 21.04.01 – економічна безпека держави (економічні науки). Київ, 2019. 421 с.

28. Гурська Ю.О., Пайтра Н.Г. Вплив політики національного банку України на грошово-кредитну сферу в умовах режиму інфляційного таргетування // *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Випуск 3(14). С. 332-336.

29. Жмурко Н.В., Митко О.І. Аналіз тенденцій коливання валютного курсу в Україні // *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. №21. С. 586-590.

30. Інфляційний звіт НБУ 2019 року. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=93772773>.
31. Крилова О. В. Особливості грошово-кредитної політики національного банку України // *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 23. С. 23–26.
32. Облікова ставка Національного банку України. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=53647&cat_id=44580 (дата звернення: 07.05.2019). 219
33. Орищин Т. М., Трищак Л.С. Особливості застосування різних видів та режимів грошово-кредитної політики в сучасних реаліях // *Економіка та держава*. 2018. №6. С. 47–50.
34. Основні засади грошово-кредитної політики на 2020 рік та середньострокову перспективу (схвалено рішенням Ради Національного банку України від 10 вересня 2019 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr037500-19>.
35. Пшик Б.І. Роль грошово-кредитної політики у забезпеченні цінової стабільності в Україні // *Формування ринкової економіки в Україні*. 2019. Вип. 41. Ч. 2. с. 360 – 367.
36. Сегеда Л.М. Трансмісійний механізм грошово-кредитної політики як основа впливу центрального банку на перебіг економічних процесів // *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2018. Том. 29(68). №3. С. 164-172.
37. Скрипниченко М.І., Яценко Г.Ю. Інструментальний аналіз розриву ВВП в Україні // *Економіка і прогнозування*. 2018. № 1. С. 58-78.
38. Данилишин Б. Новий бюджет на 2019 рік можна вважати бюджетом розбудови країни [Електронний ресурс] — *Режим доступу*: <https://budzet-na-2019-rik-mozna-vvazati-budzetom-rozbudovi-kraini.html>

39. Банківська система: навчальний посібник / [Ситник Н.С., Сташишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О.]; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. С. 580.
40. Національний банк України. Офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 05.04.2022).
41. Забчук Г.М., Гнатів О.В. Аналіз факторів впливу на ефективність грошово-кредитної політики. Економічний аналіз. Тернопіль, 2018. Том 28. №4. С. 131-142.
42. Коровій В.В. Грошово-кредитна політика в умовах економічних перетворень. *Проблеми економіки №3 (45)*, 2020. С.167-175.
43. Танасієнко Н., Заболотна С. Грошово-кредитна система в Україні: проблеми і перспективи розвитку на тлі війни. *Вісник Хмельницького національного університету* 2022, № 5, Том 1. С. 108-112.
44. НБУ оприлюднив основні засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану. URL: <https://news.dtkk.ua/finance/bank-system/75880-nbu-oprilyudniv-osnovni-zasadi-grosovo-kreditnoyi-politikina-period-vojenного-stanu>
45. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка: підручник: у 2 кн. [С.М.Панчишин, П.І. Острроверх, І.В. Грабинська та ін.]; за ред. С. Панчишина і П.Острроверха. 3-тє вид., виправл. та доп. Кн.1.: Вступ до макроекономіки. *Макроекономіка*. Львів: *Апріорі*, 2020. – С. 648 с
46. Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.О. Макроекономіка. *Практикум: навчальний посібник*. К.: *Знання*, 2010. С. 550.
47. Даниленко А.І. Фіскально-бюджетна та грошово-кредитна політика України: проблеми та шляхи посилення взаємозв'язку: [монографія] /А.І. Даниленко/НАН України – 2010. С. 456.
48. Інституціональна економіка: навчальний посібник / І. М. Колесніченко, А. В. Литвиненко / за заг. ред. канд. екон. наук, доцента І. М. Колесніченко.–Х.: *ХНЕУ ім. С. Кузнеця*, 2015. С. 236.

49. Макроекономіка: базовий електронний текст лекцій. [Електронний ресурс] / Укладачі: проф. Малий І.Й., проф. Радіонова І.Ф., доц. Куценко Т.Ф., доц. Федірко Н.В. та ін. – К.: КНЕУ, 2017. С. 200.
50. Нікіфоров П.О. Теорія та методологія регулювання грошового обігу: монографія. **Чернівці: Рута**, 2002. С. 327.
51. Нікіфоров П.О., Швець Н.Р. Монетарна політика та банківський нагляд в Україні : навч. посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. С. 335
52. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / пер. з англ. Київ: Основи, 2000. С.198.
53. Ткач А. А. Інституціональна економіка. Нова інституціональна економічна теорія : навч. посіб. / А. А. Ткач. – К. : Центр учбової літератури, 2007. С. 304.
54. Ткач Є. В. Проблеми фіскальної та монетарної політики. Управління фінансами: мікро- і макрорівень. Фінанси, банківська справа та страхування. Корпоративні фінанси та фінансове посередництво : підручник для магістрів / за ред. проф. П.О. Нікіфорова, доц. Н.А. Бак. Чернівці, 2021. С. 293-355.
55. Ткач Є. В. Координація фіскальної та монетарної політики в Україні: інституціональний вимір проблем та перспектив Фіскальна та монетарна політика економічного розвитку України : монографія / за заг. ред. П.О. Нікіфорова, І.Я. Ткачук. Чернівці: Чернівец. Черн. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. С. 227-240.
56. Ткач Є. В. Особливості взаємозв'язку монетарної та фіскальної політики в макроекономічних умовах України. Сучасні тенденції інституціональних трансформацій фінансової системи України : кол. монографія / за заг. ред. П.О. Нікіфорова. Чернівці, 2018. С. 227-248.
57. Чугунов І.Я. Бюджетно-податкова політика у системі регулювання економіки: монографія / [І.Я. Чугунов, Т.В. Канєва, М.Д. Пасічний та ін.] за ред. І.Я. Чугунова. К.: Глобус-Пресс, 2018. С.350.

58. Бричка Б.Б. Грошово-кредитна політика НБУ у забезпеченні стабільності національної грошової одиниці. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит». – Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького; Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2020.